

# O výzkumu: Metodika a základní zjištění



## **METODIKA**

- Cíle výzkumu
- Metodika a výběr vzorků, terminologie

## **OBSAH DOTAZNÍKU A KATEGORIZACE RIZIK**

- Obsah dotazníku, kategorizace problémů
- Souvislost jednotlivých problémů

## **ČÍM SE LIŠÍ BĚŽNÉ A OHROŽENÉ RODINY**

- Struktura domácnosti a sociodemografie
- Hospodaření a bydlení
- Rozvody a jejich dopad
- Komunikace a trávení volného času
- Rodiče – jejich zlozvyky a dětství
- Informovanost a potřeby v rodičovství

# METODIKA



**2008** - Monitoring problematiky sociálně ohrožených dětí v ČR

**2010** - Monitoring problematiky dětí se zdravotním postižením v ČR

**2015** - Predikce ohrožení rizikových rodin

- **zmapovat situaci v českých rodinách** s alespoň jedním dítětem ve věku do 12 let
  - struktura rodiny
  - finanční situace
  - komunikace a aktivity provozované v rodině
  - názory a postoje, spokojenost
  - informovanost a znalost odborné pomoci
- zasažení rodin a dětí různými typy problémů (komunikace, výchova, škola, zdraví, násilí a kriminalita, závislosti)
  - subjektivní vnímání těchto ohrožení
  - informovanost a znalost odborné pomoci
- **specifikovat**
  - **rizikové faktory** => vedou k problémům dítěte
  - **protektivní faktory** => chrání rodinu před výskytem problémů
- **umožnit datově podložený návrh řešení primární prevence** a včasného řešení těchto problémů

## DEFINICE VZORKU

- rodiny s alespoň jedním dítětem 0-12 let
- reprezentativita pro běžnou populaci ČR

## VÝBĚR A METODA SBĚRU DAT:

- kvótní výběru - kraj x vzdělání, kraj x věk dítěte, velikosti obce bydliště (dovážení dat)
- sběr kombinací metod CAWI + CAPI

## TERMÍNY DOTAZOVÁNÍ

- 20. září 2014 - 28. ledna 2015

## CÍLOVÁ OSOBA (RESPONDENT)

- osoba, která nejvíce pečuje o referenční dítě

## VELIKOST VZORKU

- běžná populace - 5 002 respondentů

**Dále také používán termín: „běžná populace“**

## DEFINICE VZORKU

- rodiny s dítětem 0-12 let, institucionálně řeší problémy spojené s životem dítěte
- hrubá reprezentativita pro tuto populaci

## VÝBĚR A METODA SBĚRU DAT:

- kvótní výběru - kraj x typ problému
- kvóty z dat - o míře závislostí, rozvodovosti, kriminalitě, počtu dětí v pobytových zařízeních a problémy s chováním dětí ve školách (přepočteno na zasažení dětí 0-12 let)
- dle kvót osločovány neziskové organizace z celé ČR
  - nabídka „klientům“ k účasti v anonymním výzkumu
  - více než 100 organizací (děkujeme!)
- sběr kombinací CAPI a CAWI

## TERMÍNY DOTAZOVÁNÍ

- 3. prosince 2014 do 16. listopadu 2015

## CÍLOVÁ OSOBA (RESPONDENT)

- osoba, která nejvíce pečuje o referenční dítě

## VELIKOST VZORKU

- 1421 respondentů

**Dále také používán termín: „ohrožené rodiny“**

## TERMINOLOGIE:

- Rodin z běžné populace také = **běžná populace, běžné rodiny**
- Ohrožené rodiny v péči NO také = **ohrožené rodiny**

## ZDŮVODNĚNÍ METODIKY DVOU VZORKU:

- možnost porovnat charakter běžných rodin a ohrožených rodin v péči NO
- zachycení málo frekventovaných jevů (násilí, kriminalita, závislosti, pobyty v zařízeních)
- BOOSTER pro predikci ohroženosti rodin



# OBSAH DOTAZNÍKU A KATEGORIZACE PROBLÉMŮ



## Sociodemografie a ekonomika

- pohlaví, věk, vzdělání, ekonomický status, zdraví a závislosti ... všech členů rodiny
- bydlení a stěhování, velikost bydliště, vybavenost domácnosti
- finanční situace, půjčky, úvěry, finanční rezervy, struktury výdajů

## Rodinné aktivity a komunikace

- činnosti rodičů volném čase + činnosti s dětmi ve volném čase
- komunikace rodičů + komunikace s dětmi

## Historie rodičů

- rodinné zázemí rodičů (se zřetelem na krizové situace)
- Hodnocení dětství

## Krizové situace v rodině

- problémy dítěte
- problémy rodiny s dítětem
- na straně rodiny (rozvody, hádky, nemoci, závislosti, kriminalita rodičů atd.)

*Celkem přes 80 různých problémových a rizikových situací*

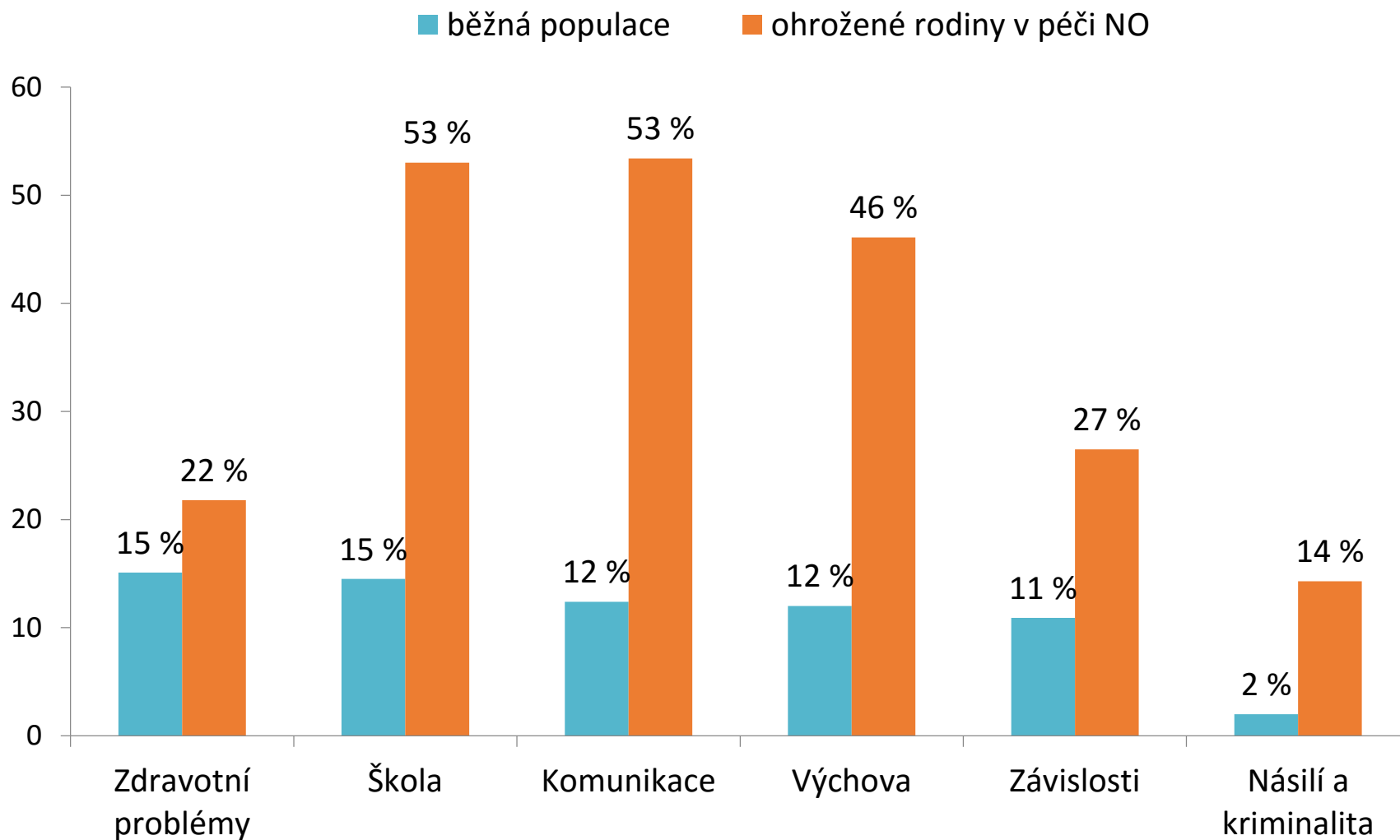
## Řešení

- způsob a období řešení problémových situací
- důvěra v instituce nebo profesionály při pomoci s problémy

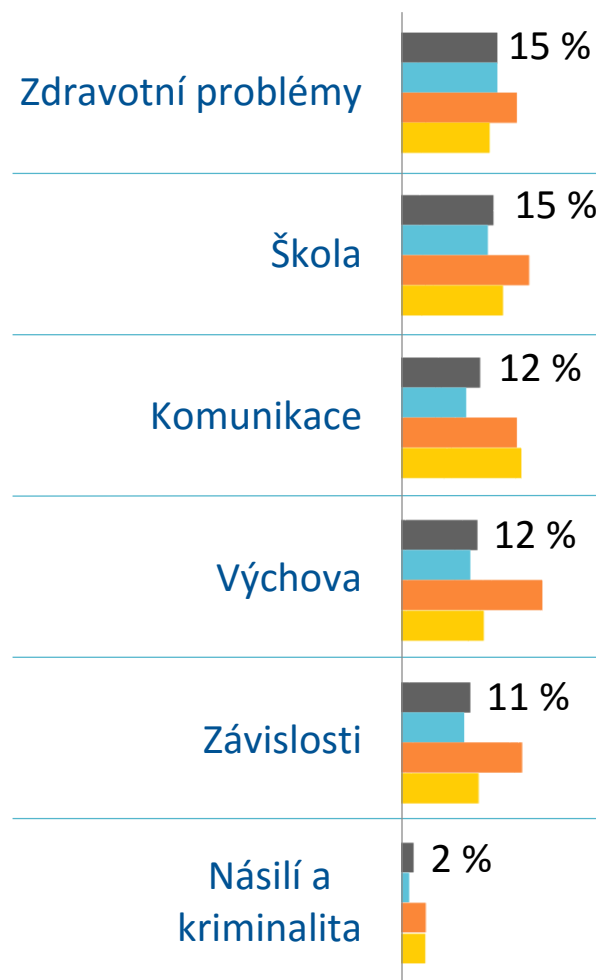
## Postoje

- výroky týkajících se dětí a vztahu k nim a rodinného soužití obecně
- hodnotový systém, spokojenost se životem
- výchovný styl, kapesné
- zdroje informací o výchově, znalost organizací na podporu rodiny

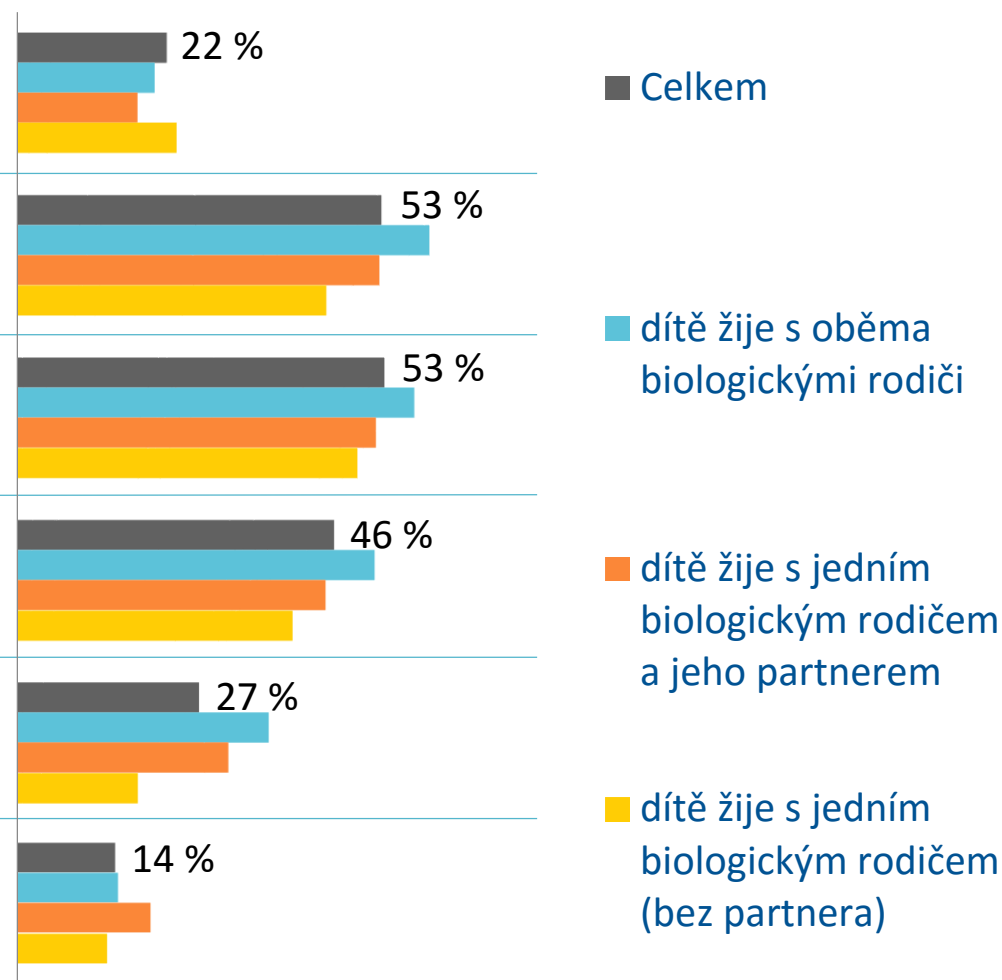
Skupina	Rodina se potýká nebo se potýkala s:	Skupina	Rodina se potýká nebo se potýkala s:
<b>Komunikace</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Dlouhodobé nebo vážné spory a hádky s dítětem</li><li>• Dlouhodobé nebo vážné hádky s dítětem</li><li>• Dítě nekomunikuje s dospělými členy domácnosti</li><li>• Nedostatek komunikace s dítětem</li><li>• Dlouhodobé nebo vážné spory a hádky v domácnosti</li></ul>	<b>Závislosti</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Dítě má/mělo problém/y s alkoholem</li><li>• Dítě má/mělo problém/y s drogami</li><li>• Dítě má/mělo problém/y s hracími automaty, hazardními hrami a podobně</li><li>• Problémy dítěte s cigaretami</li><li>• Dítě kouří</li><li>• Dítě pije alkohol</li><li>• Dítě tráví více jak 3 hodiny denně u počítače (internetu, her)</li></ul>
<b>Výchova</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Vážné výchovné problémy s dítětem v domácnosti (dělá si, co chce, nekomunikuje)</li><li>• Dítě dlouhodobě neplní svoje domácí povinnosti</li><li>• Útěk dítěte z domova</li><li>• Opakované útky dítěte z domova</li><li>• Sebevražedné tendence dítěte</li><li>• Dlouhodobé vážné problémy s dítětem v domácnosti (neposlouchá, dělá si, co chce, odmlouvá, je drzé či sprosté na rodiče a podobně)</li><li>• Problémy se sexuálním zráním dítěte</li><li>• Dítě nespĺňuje očekávání</li><li>• Špatné vztahy mezi sourozenci</li></ul>	<b>Násilí a kriminalita</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Fyzické násilí vůči dítěti</li><li>• Psychické násilí vůči dítěti</li><li>• Problémy se zákonem dítěte</li><li>• Pobyť dítěte ve výchovném zařízení</li></ul>
<b>Škola</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Prospěchové problémy dítěte ve škole</li><li>• Kázeňské problémy dítěte ve škole</li><li>• Problémy se šikanou ve škole</li><li>• Záškoláctví dítěte</li><li>• Ztráta kamarádů ve škole</li><li>• Dítě má/mělo problémy s vrstevníky</li><li>• Dítě nemá/nemělo dostatek kamarádů</li></ul>	<b>Zdravotní problémy</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Vážný zdravotní problém dítěte</li><li>• Bylo dítě v posledních 12 měsících léčeno v nemocnici? (min. na 14 dní nebo opakovaně)</li><li>• Dítě je postižené</li><li>• Dítě užívá pravidelně léky</li><li>• Zdravotní stav dítěte je špatný (hodnoty „spíše“ nebo „zcela špatný“)</li><li>• Problémy se sexuálním zráním dítěte</li><li>• Sebevražedné tendence dítěte</li></ul>



## Běžná populace, N=5002



## Ohrožené rodiny v péči NO, N=1421



- Celkem
- dítě žije s oběma biologickými rodiči
- dítě žije s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem
- dítě žije s jedním biologickým rodičem (bez partnera)

# Vzájemná provázanost jednotlivých skupin rizik

řádková %

Zdravotní problémy

Škola

Komunikace

Výchova

Závislosti

Násilí a kriminalita

**Běžná populace celkem**

15 %

15 %

12 %

12 %

11 %

2 %

Zdravotní problémy (n=755)

30 %

24 %

27 %

17 %

5 %

Škola (n=724)

31 %

35 %

44 %

33 %

9 %

Komunikace (n=623)

29 %

41 %

43 %

32 %

10 %

Výchova (n=601)

34 %

53 %

44 %

37 %

12 %

Závislosti (n=545)

24 %

44 %

37 %

41 %

7 %

Násilí a kriminalita (n=100)

40 %

65 %

63 %

69 %

40 %

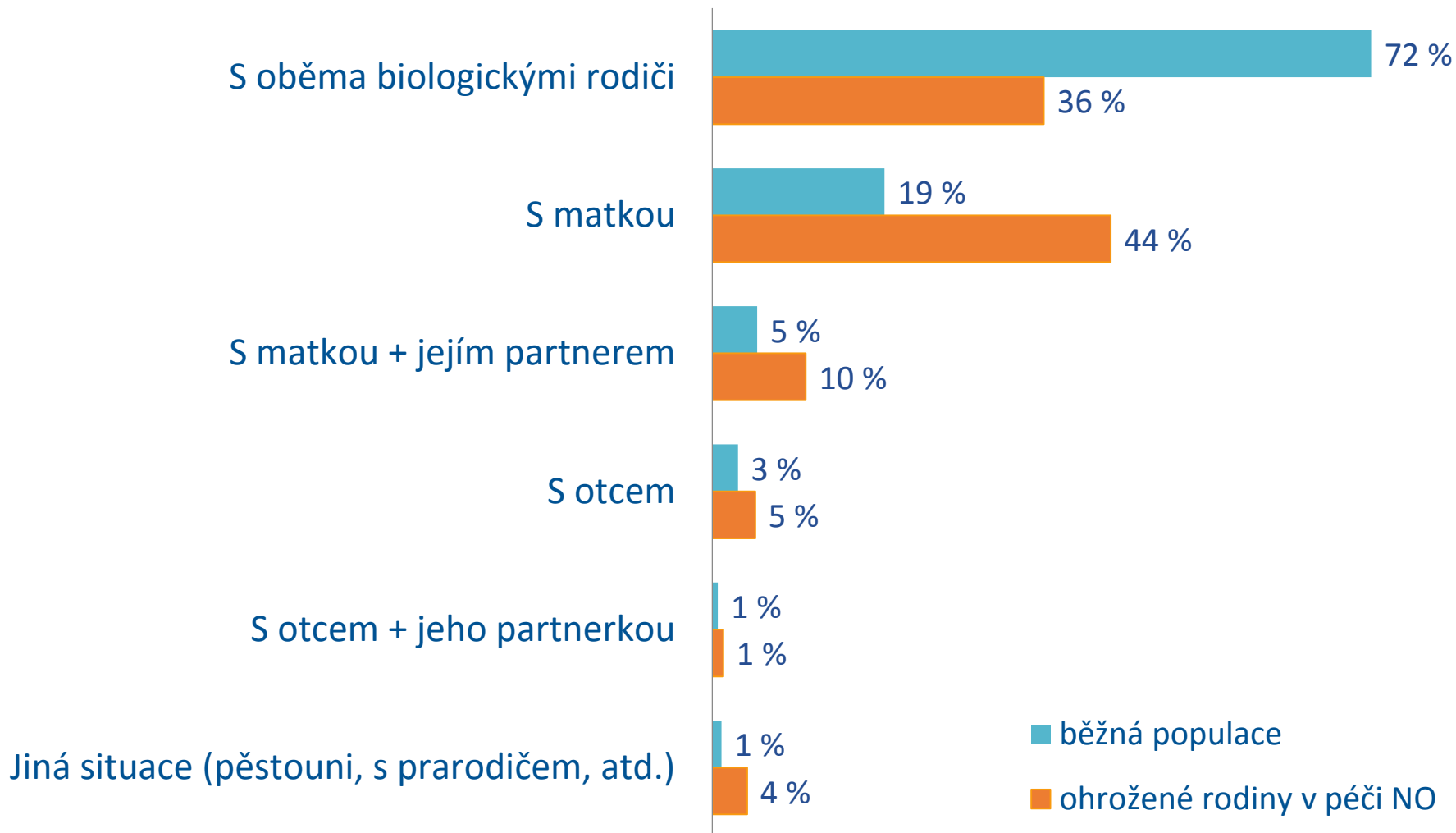
# ČÍM SE LIŠÍ BĚŽNÉ A OHROŽENÉ RODINY

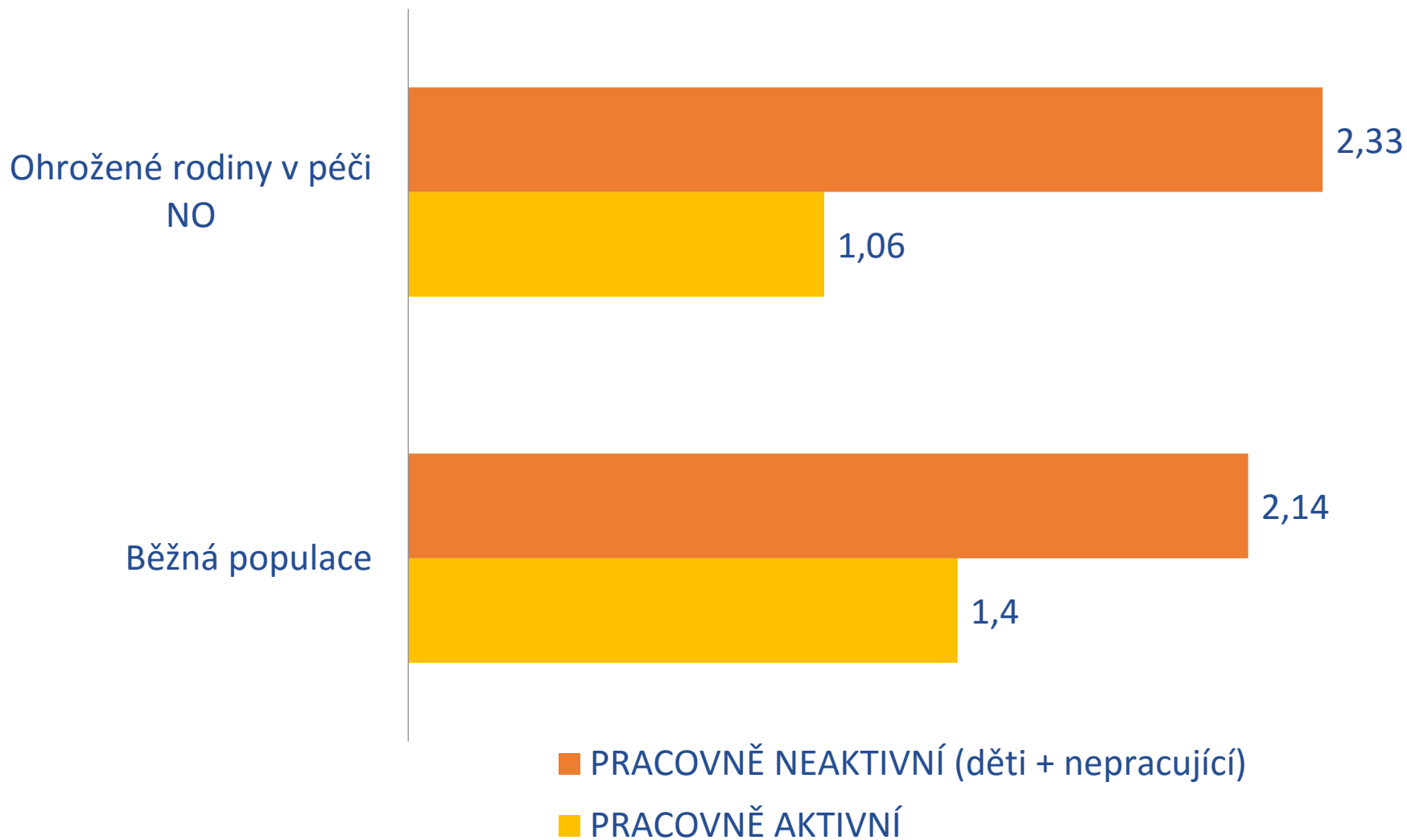


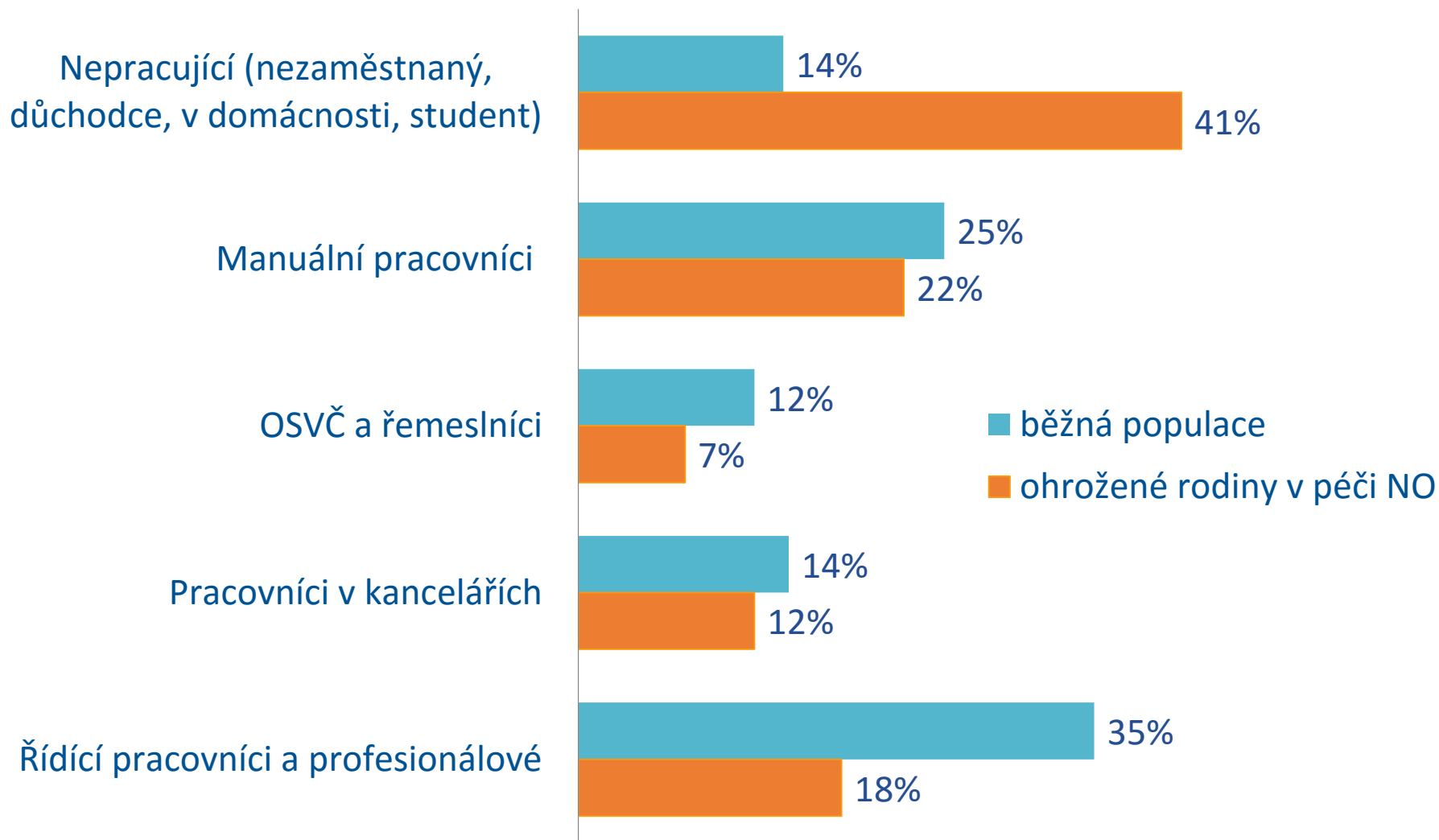


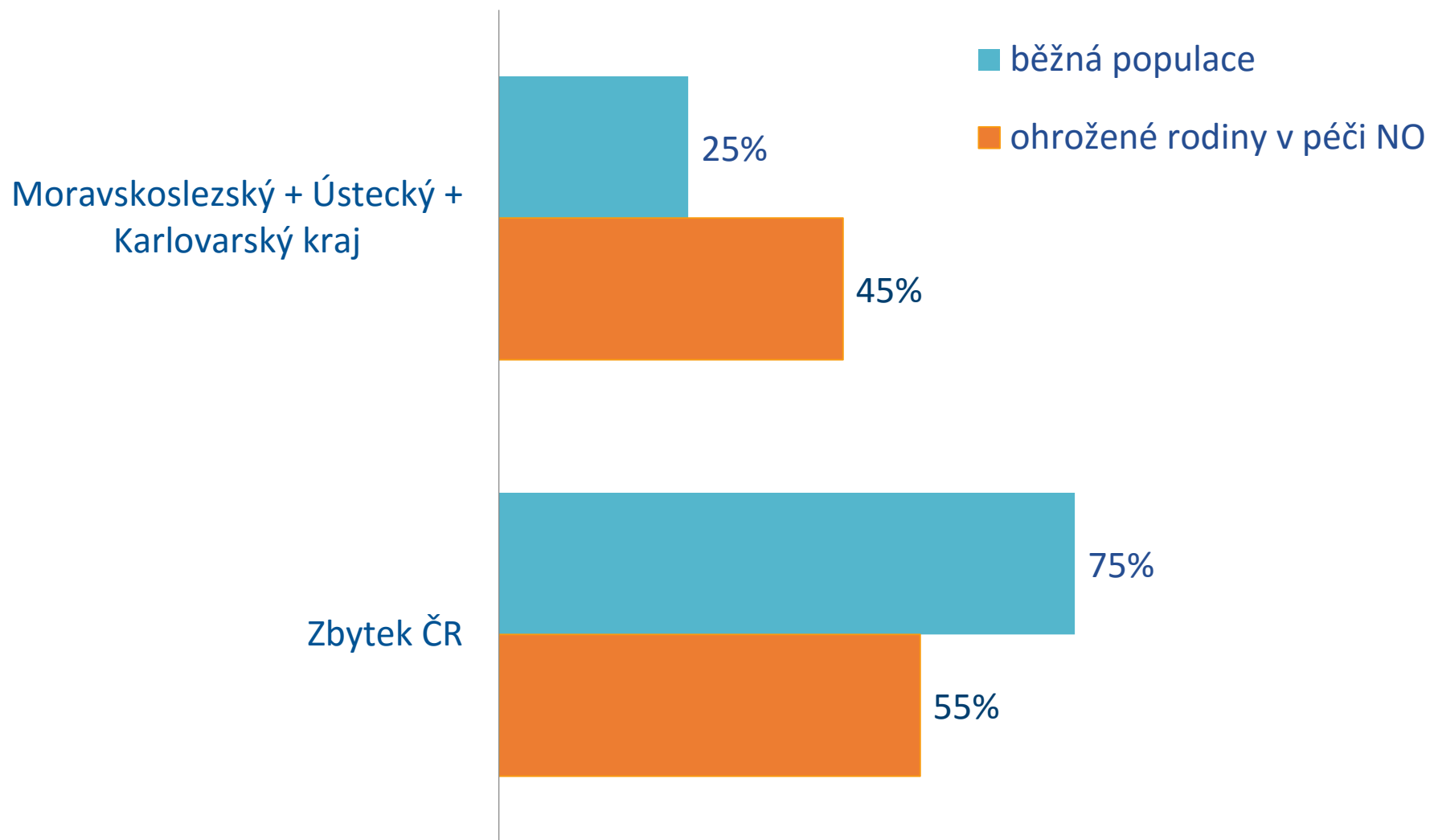
# Sociodemografie a struktura rodiny

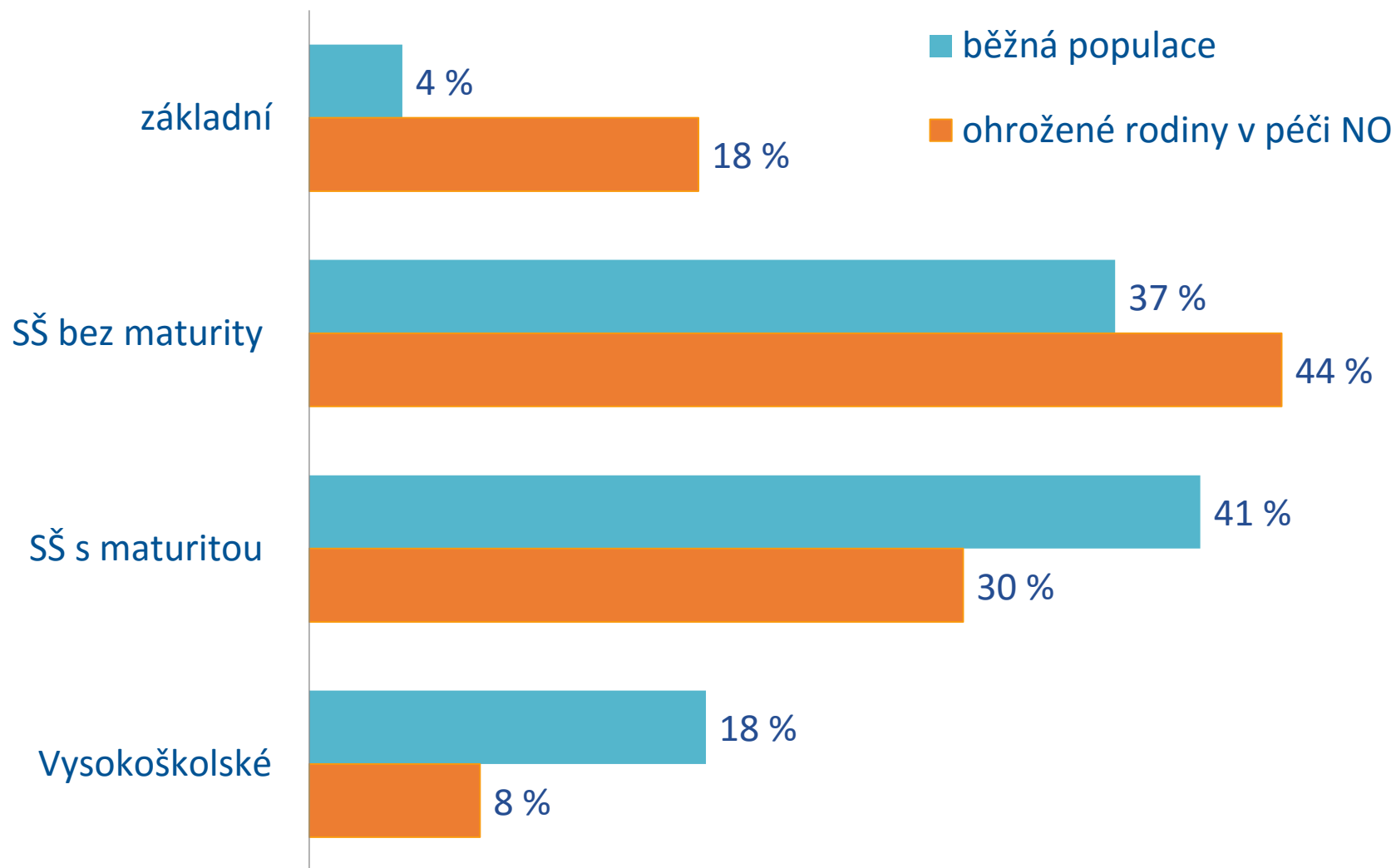






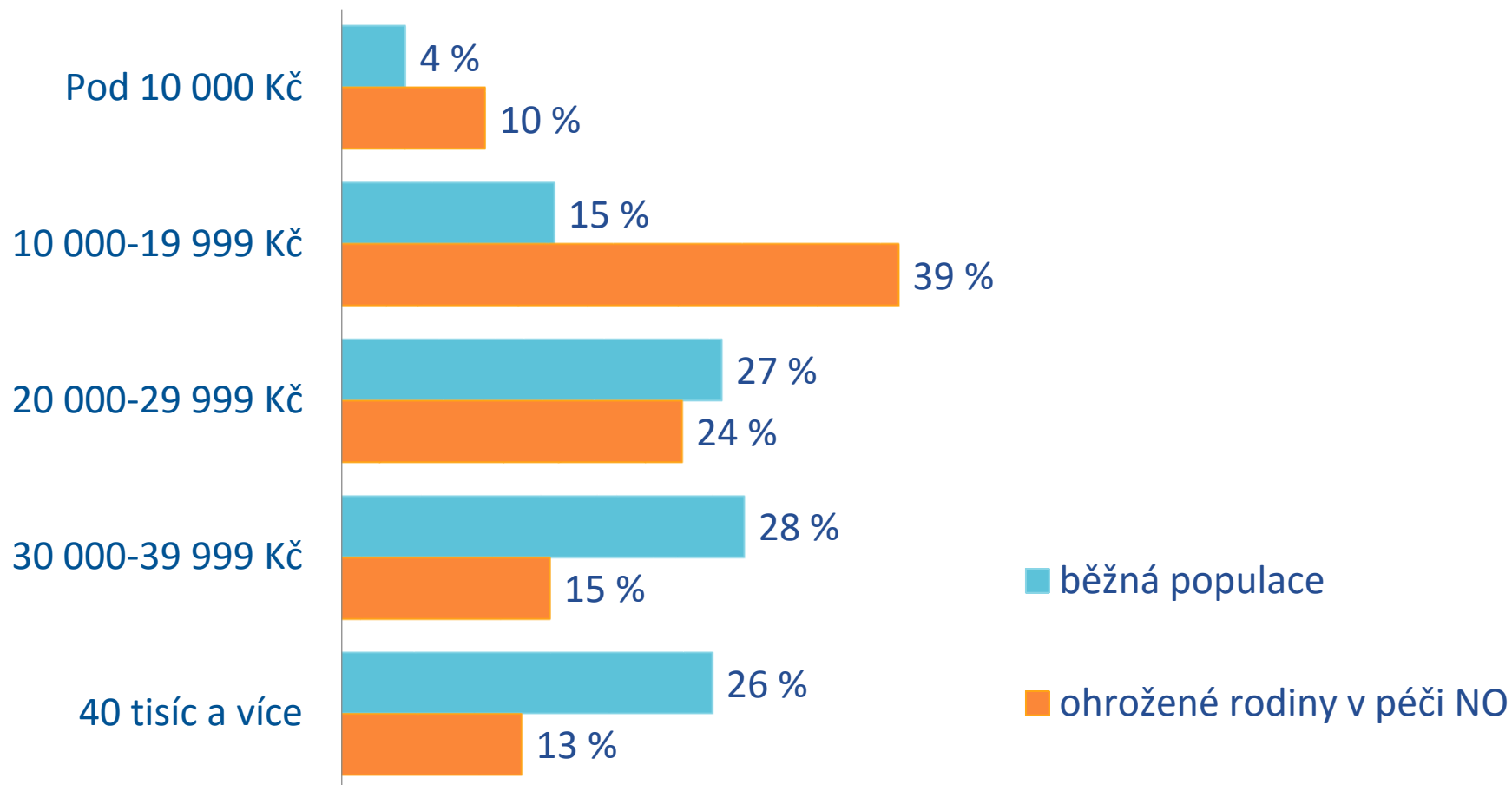




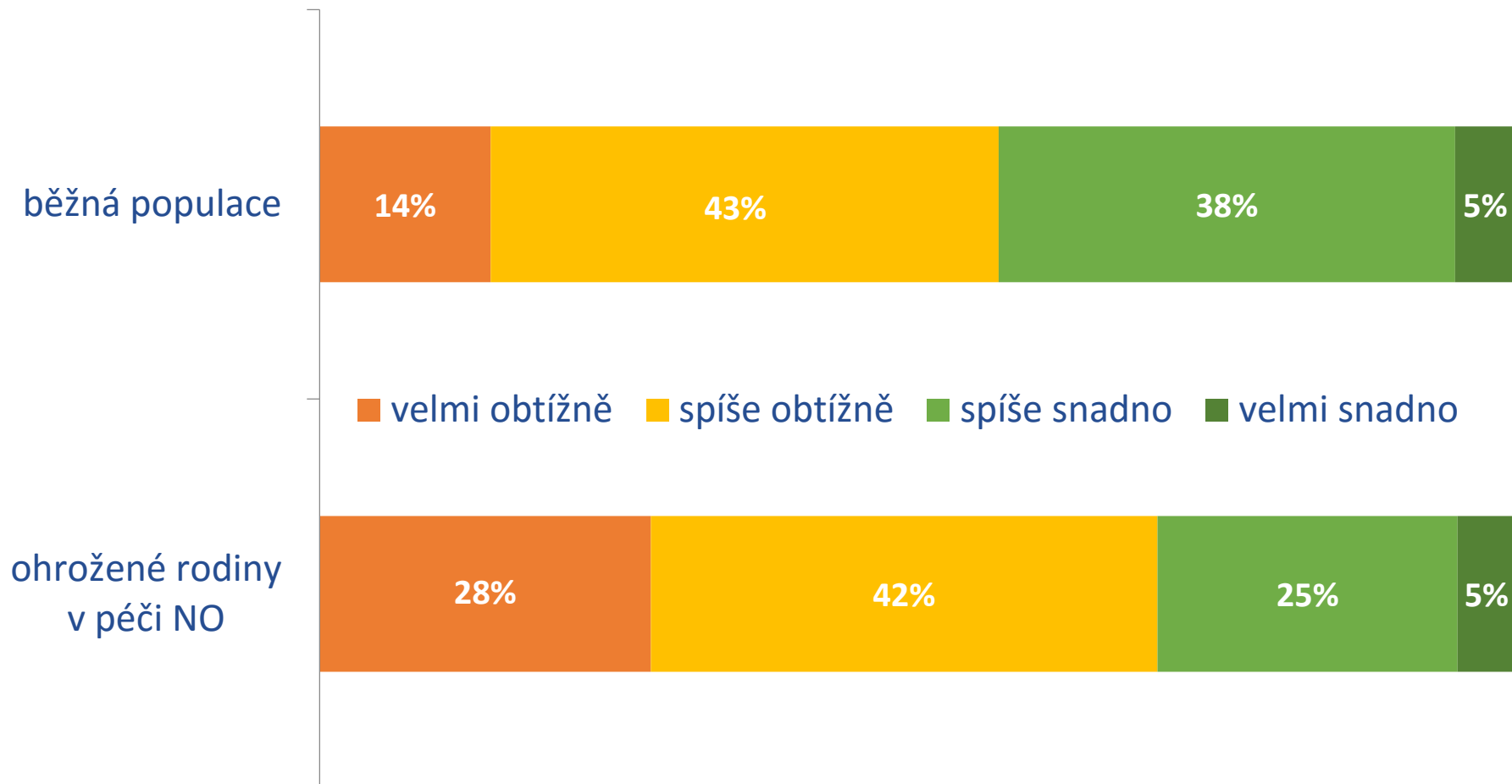


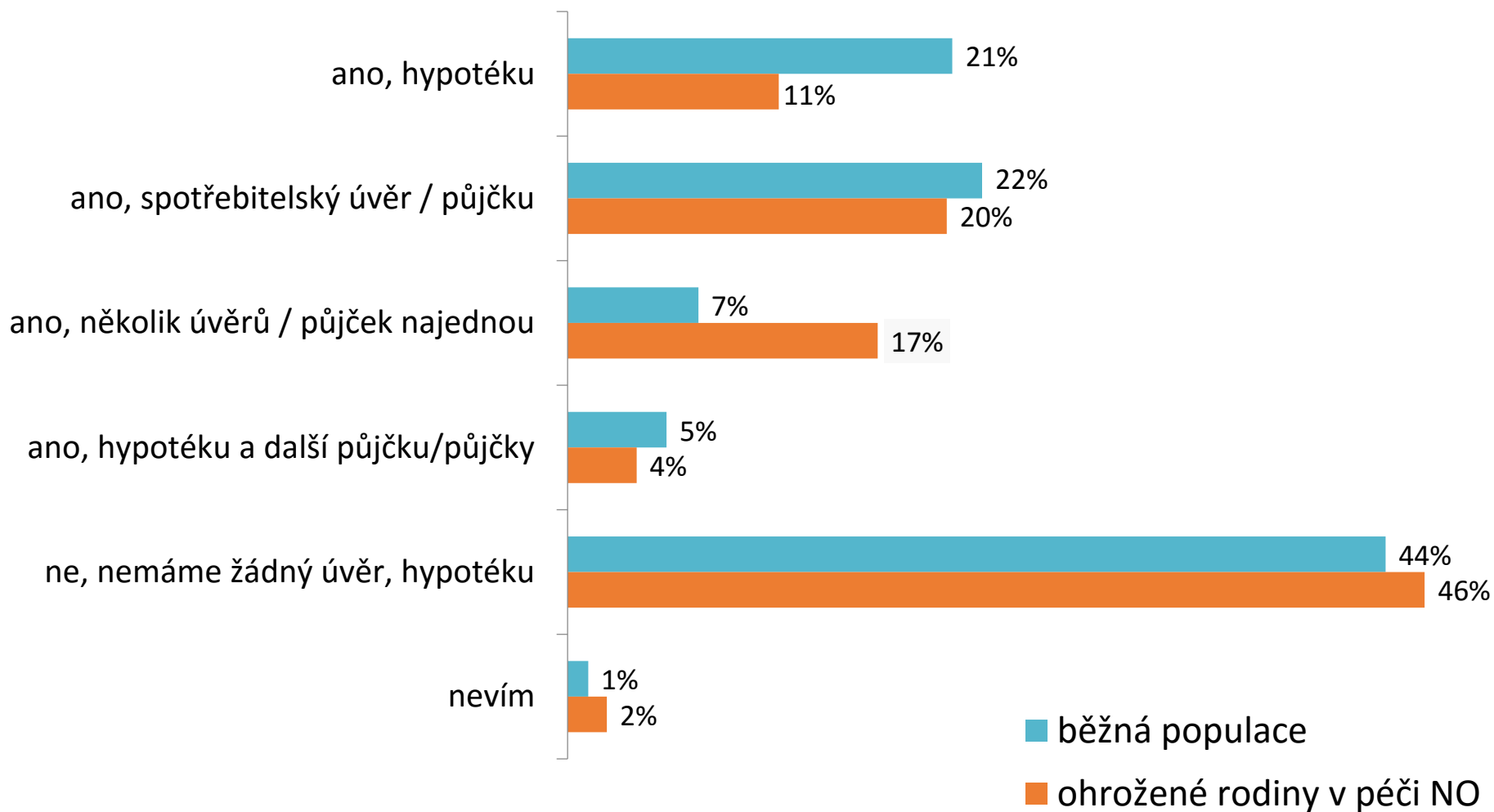
# Hospodaření a bydlení



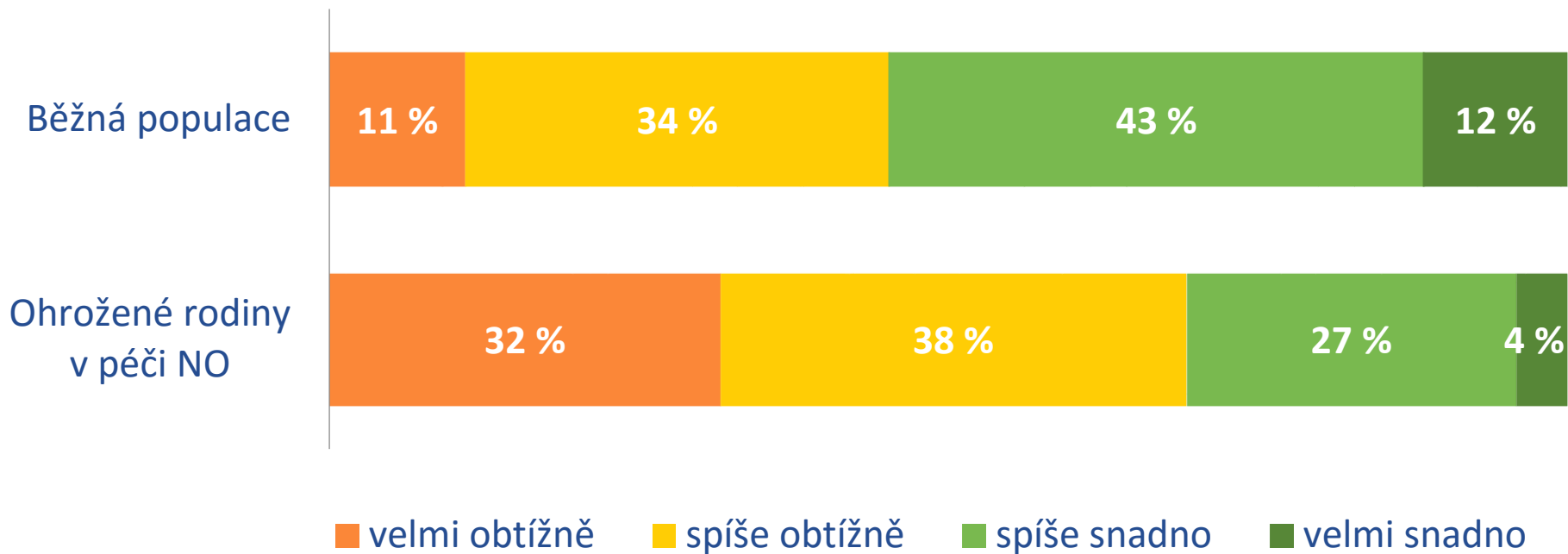


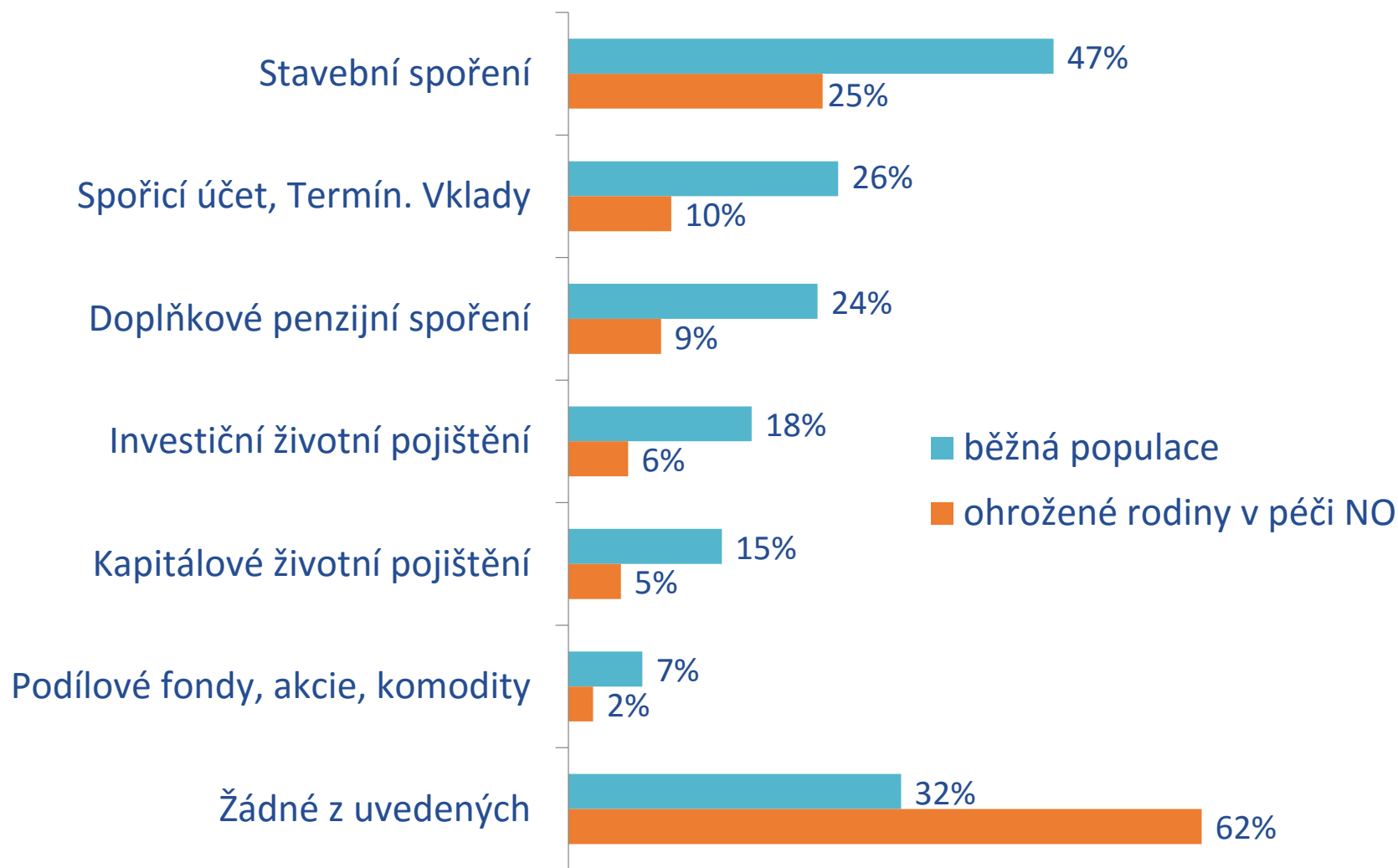


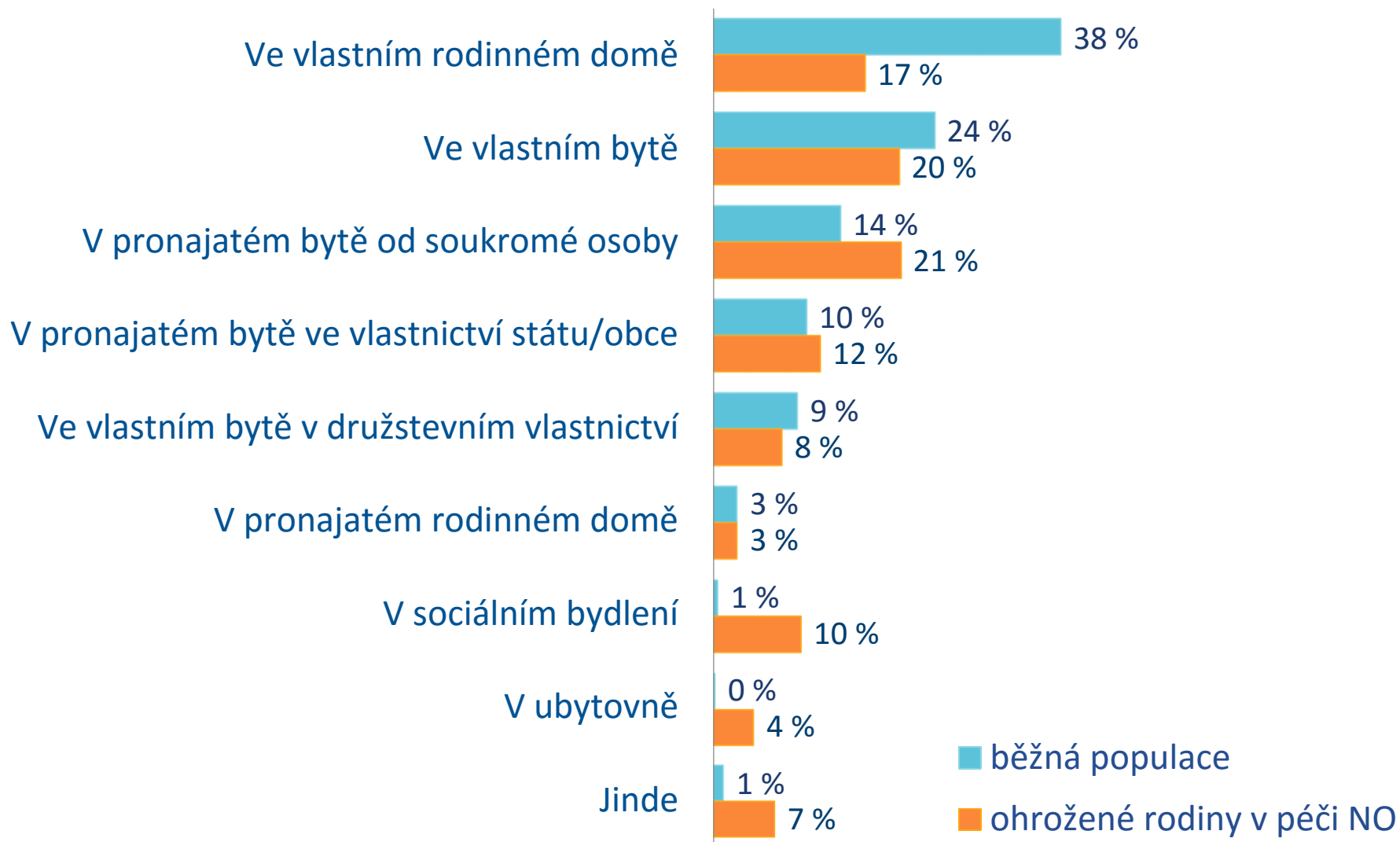


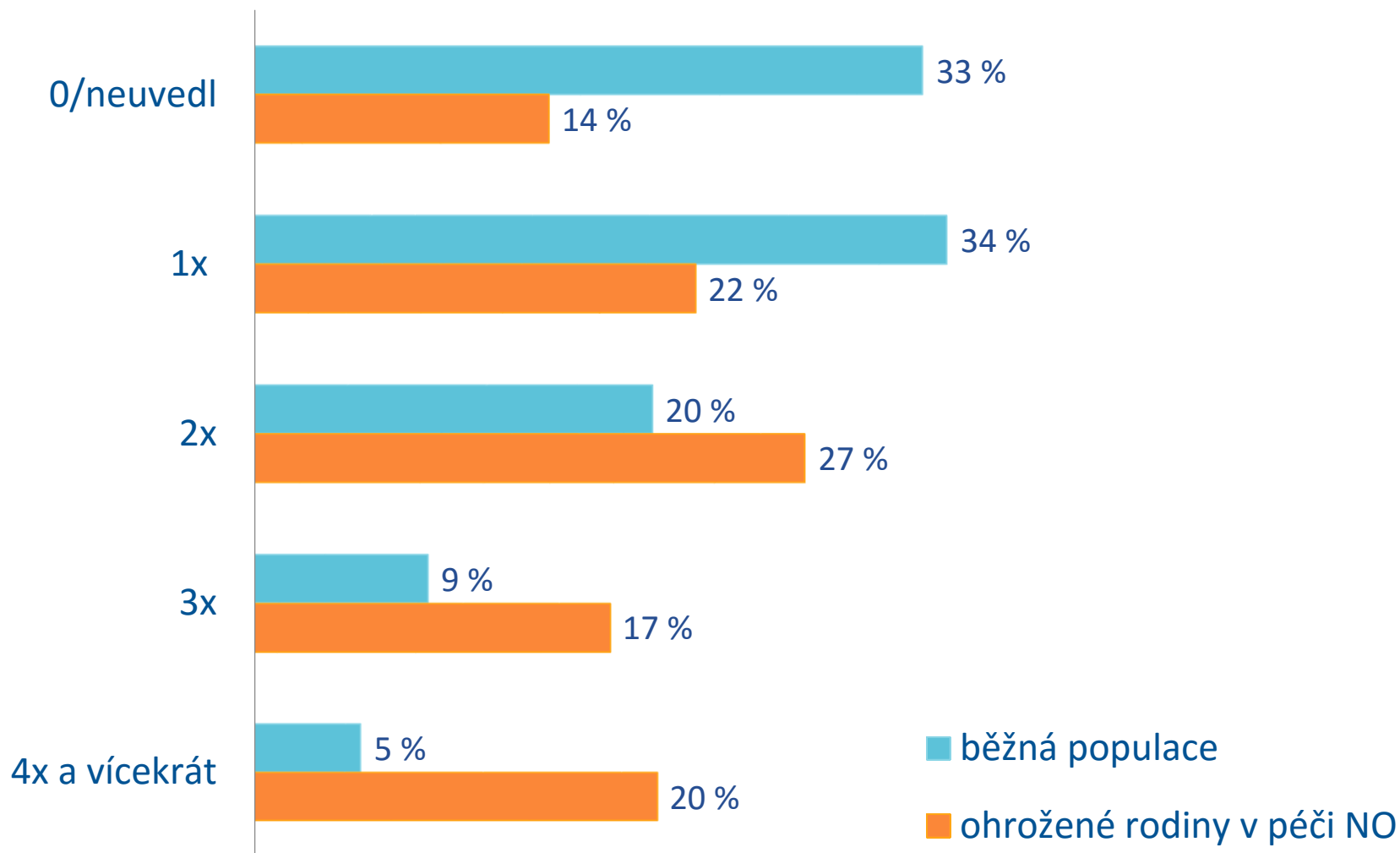


*Z rodin, které mají půjčku:*



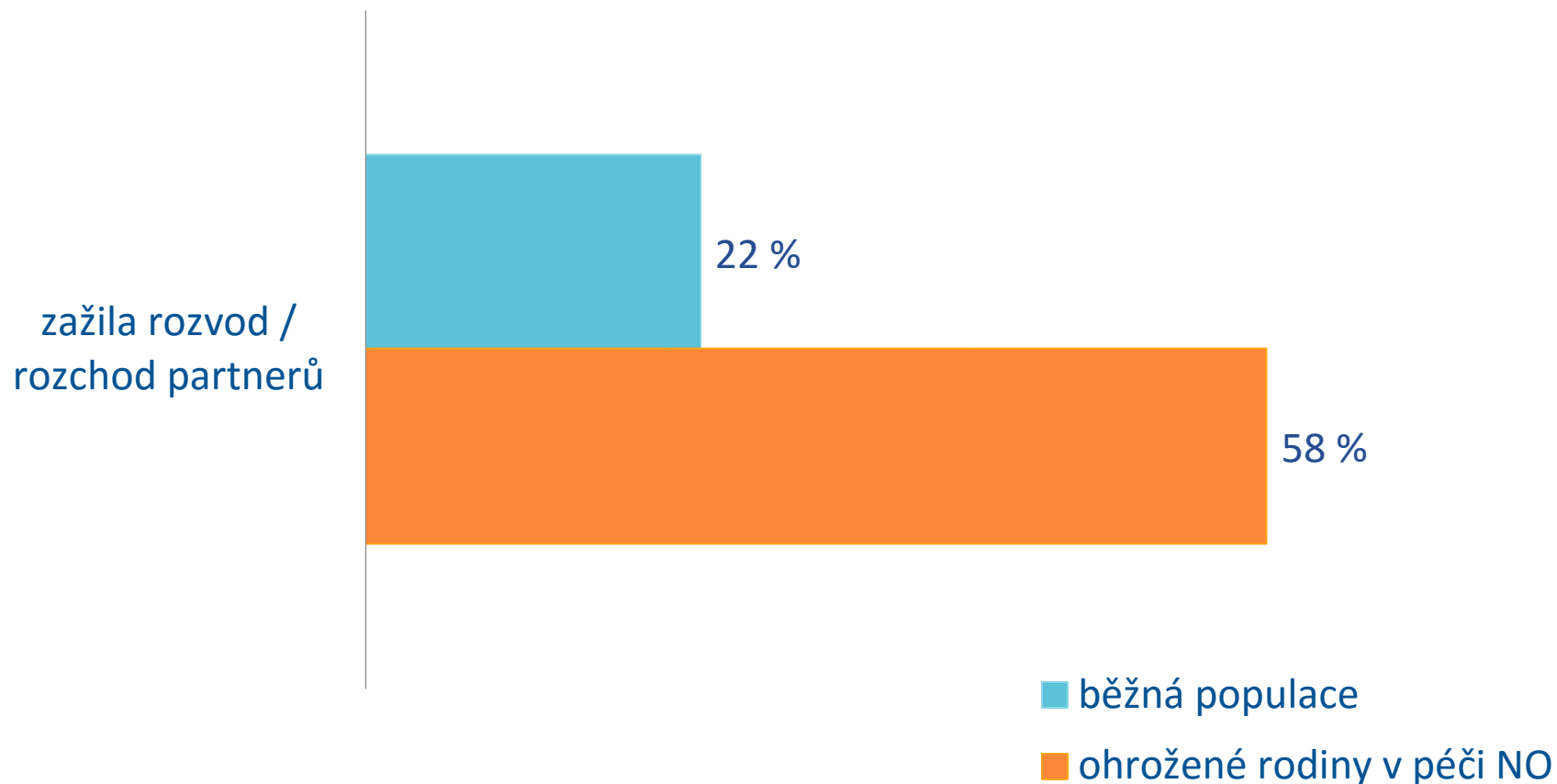






# Rozvody a jejich možný dopad



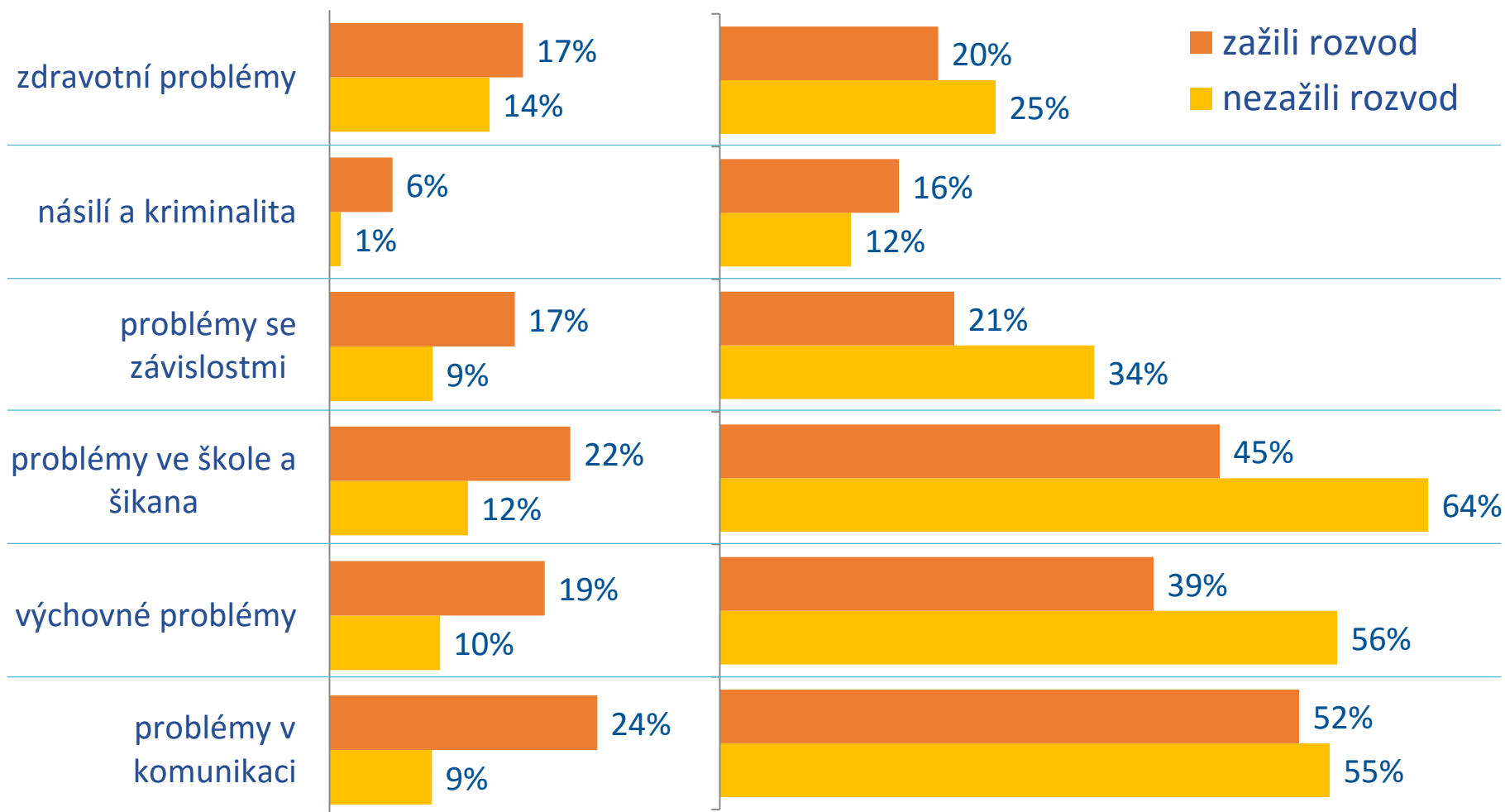




# Souvislost výskytu problémů dětí a zkušenosti s rozvodem/rozchodem

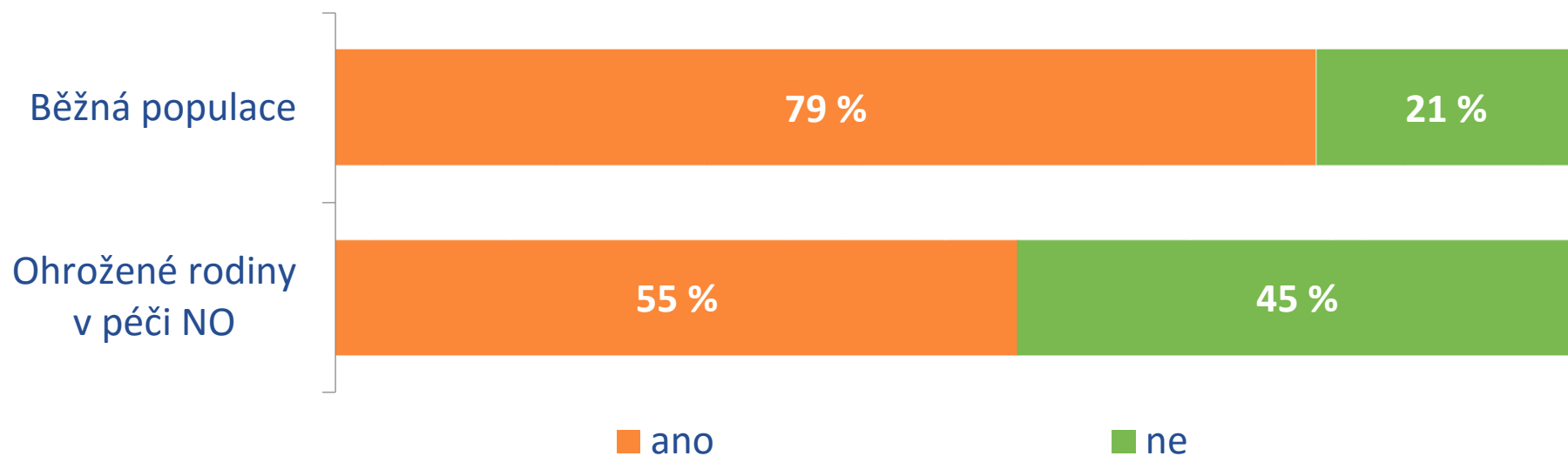
## Běžná populace

## Ohrožené rodiny v péči NO

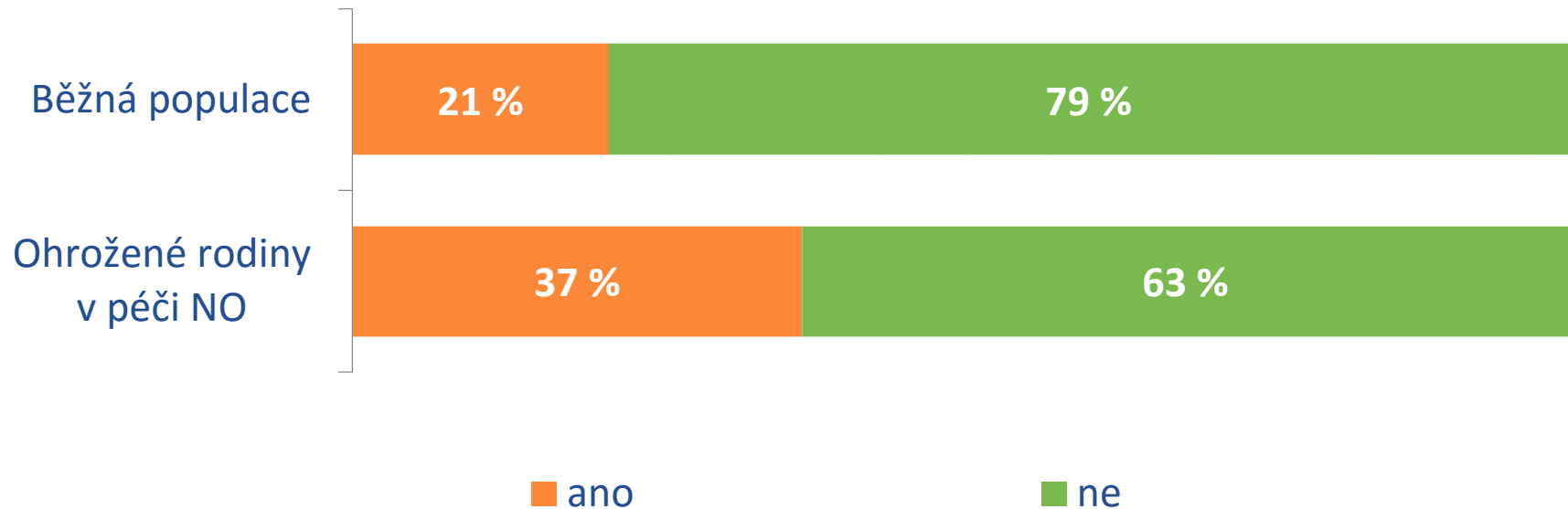


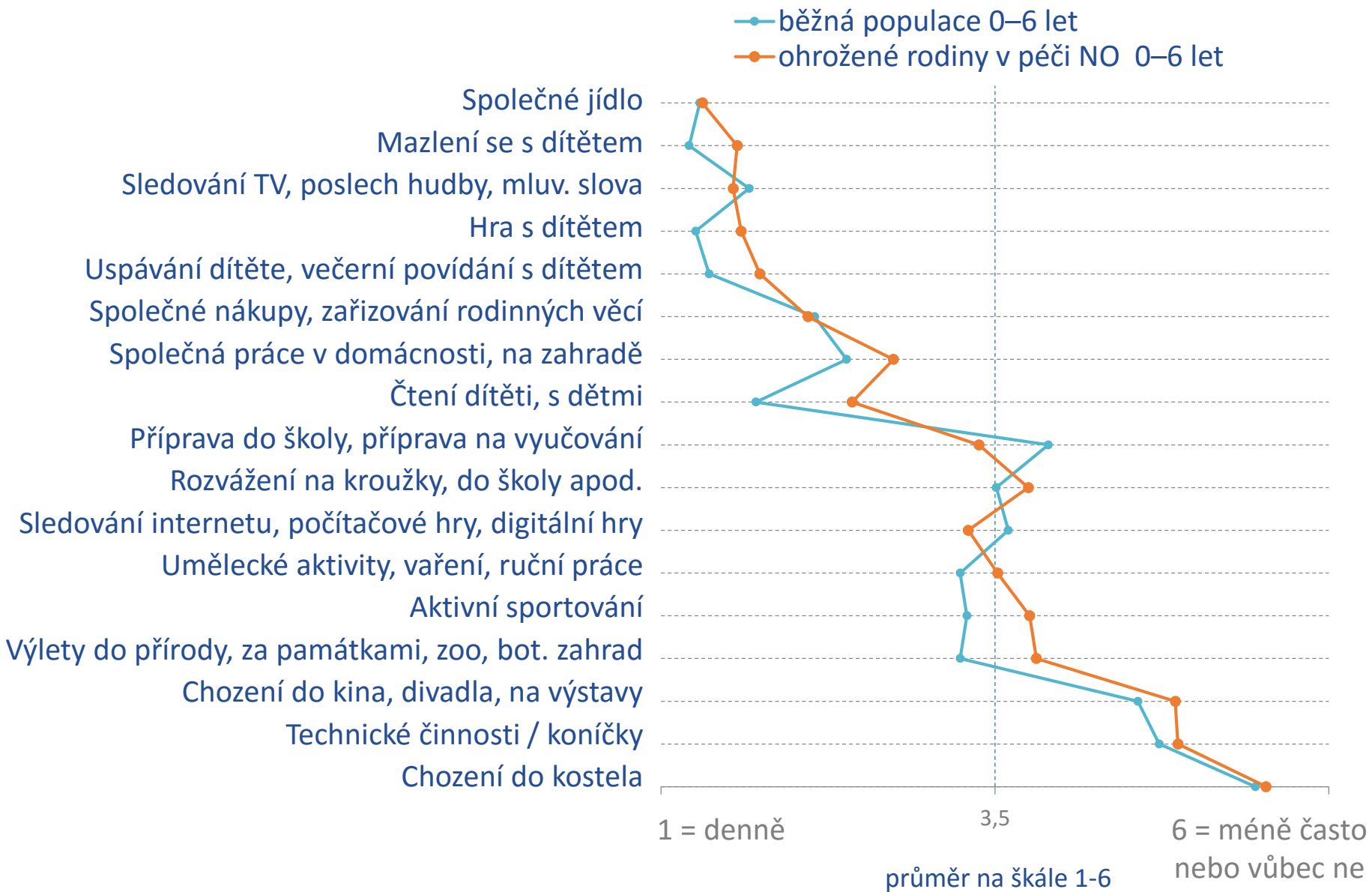
# Komunikace a trávení volného času

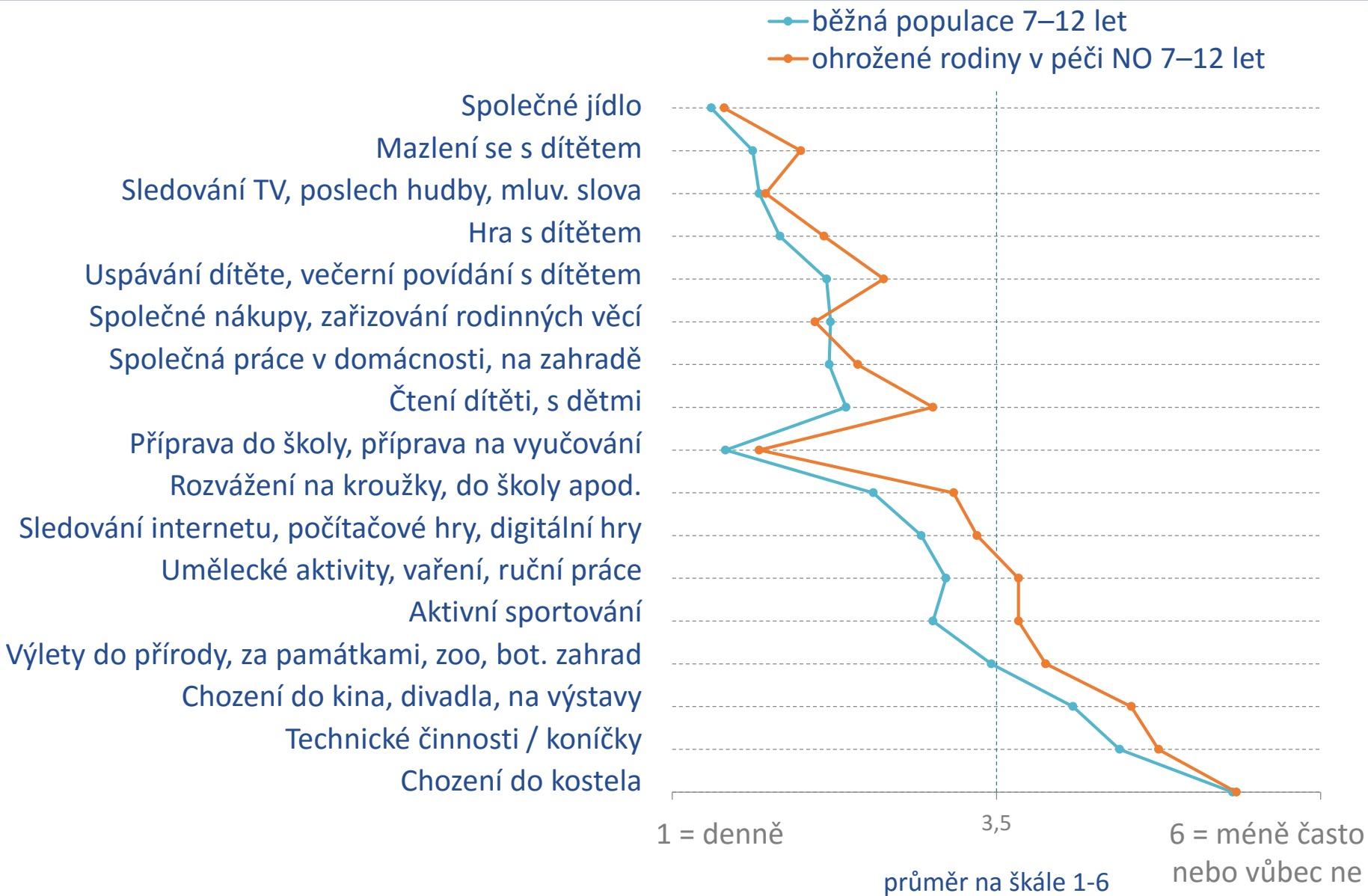




# Hádáte se vy nebo váš partner(ka) s dětmi?

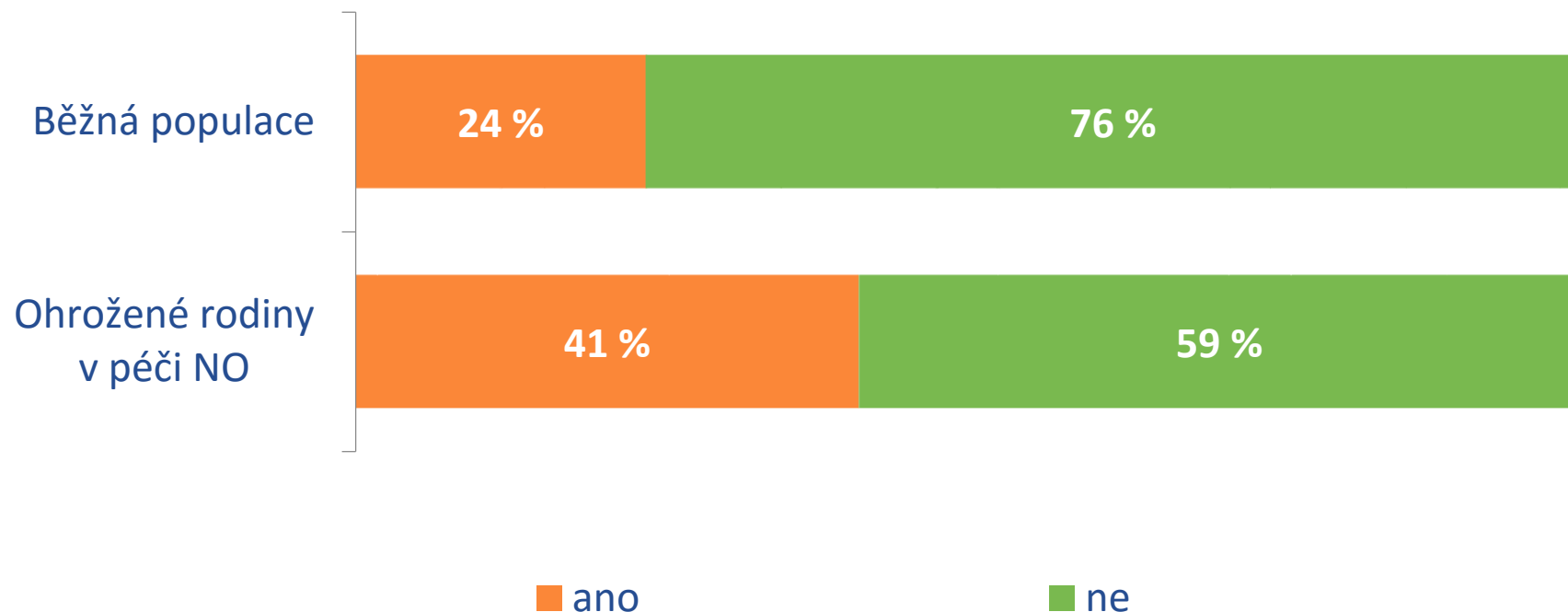




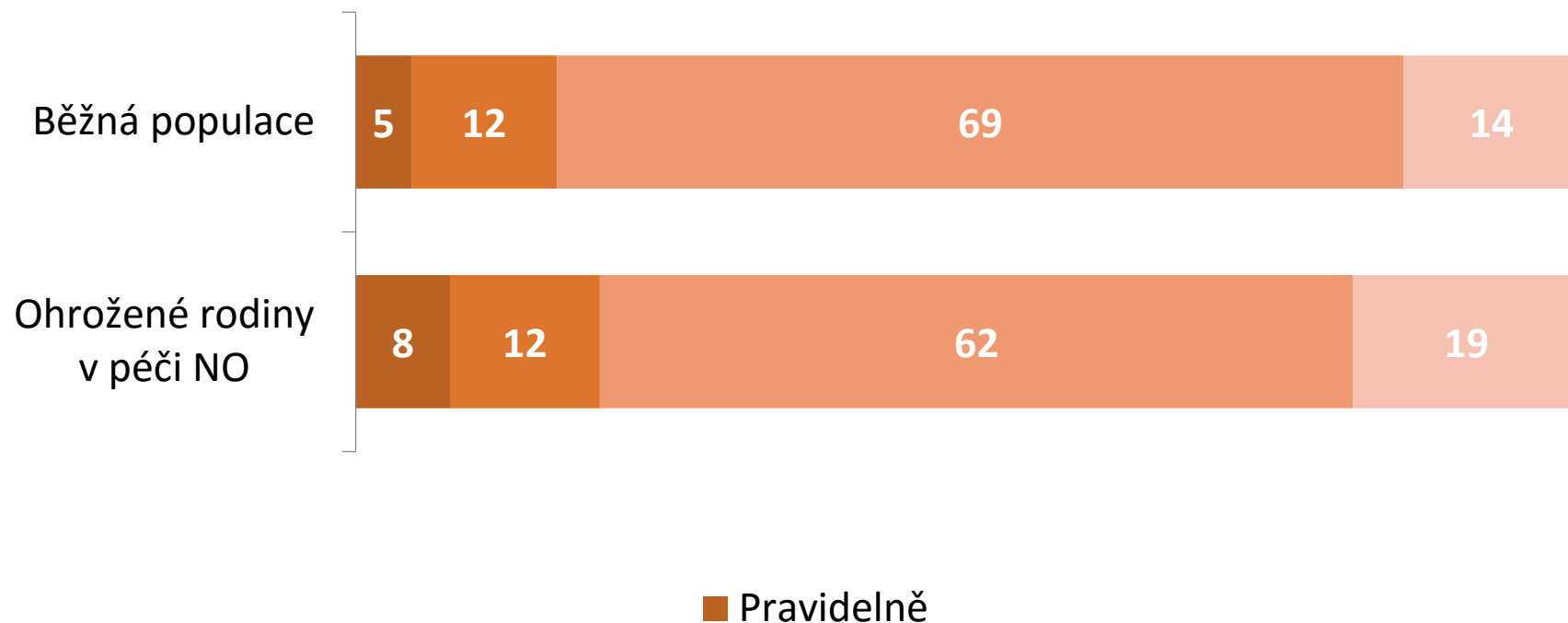


# Rodiče – jejich zlozvyky a dětství

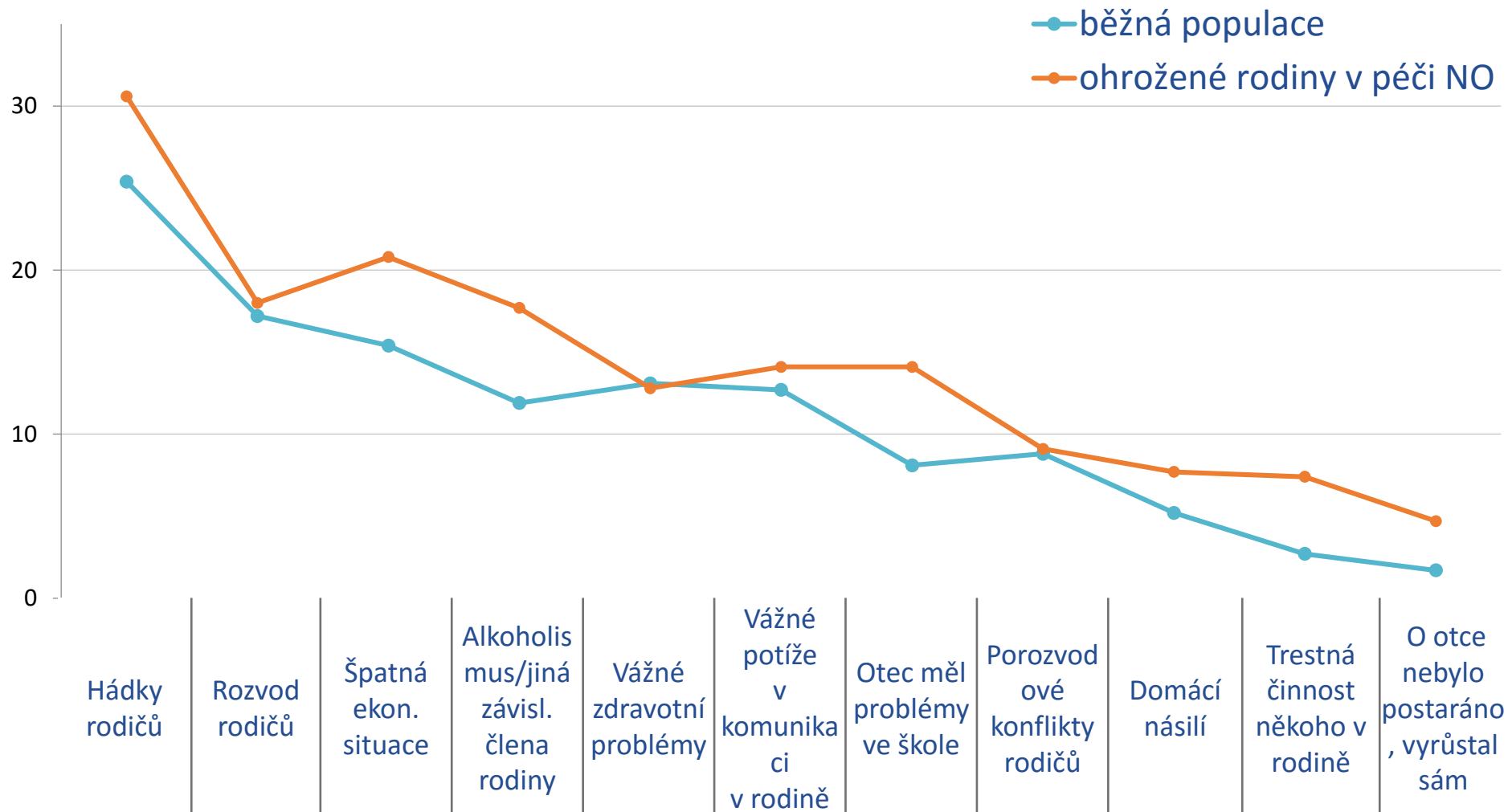






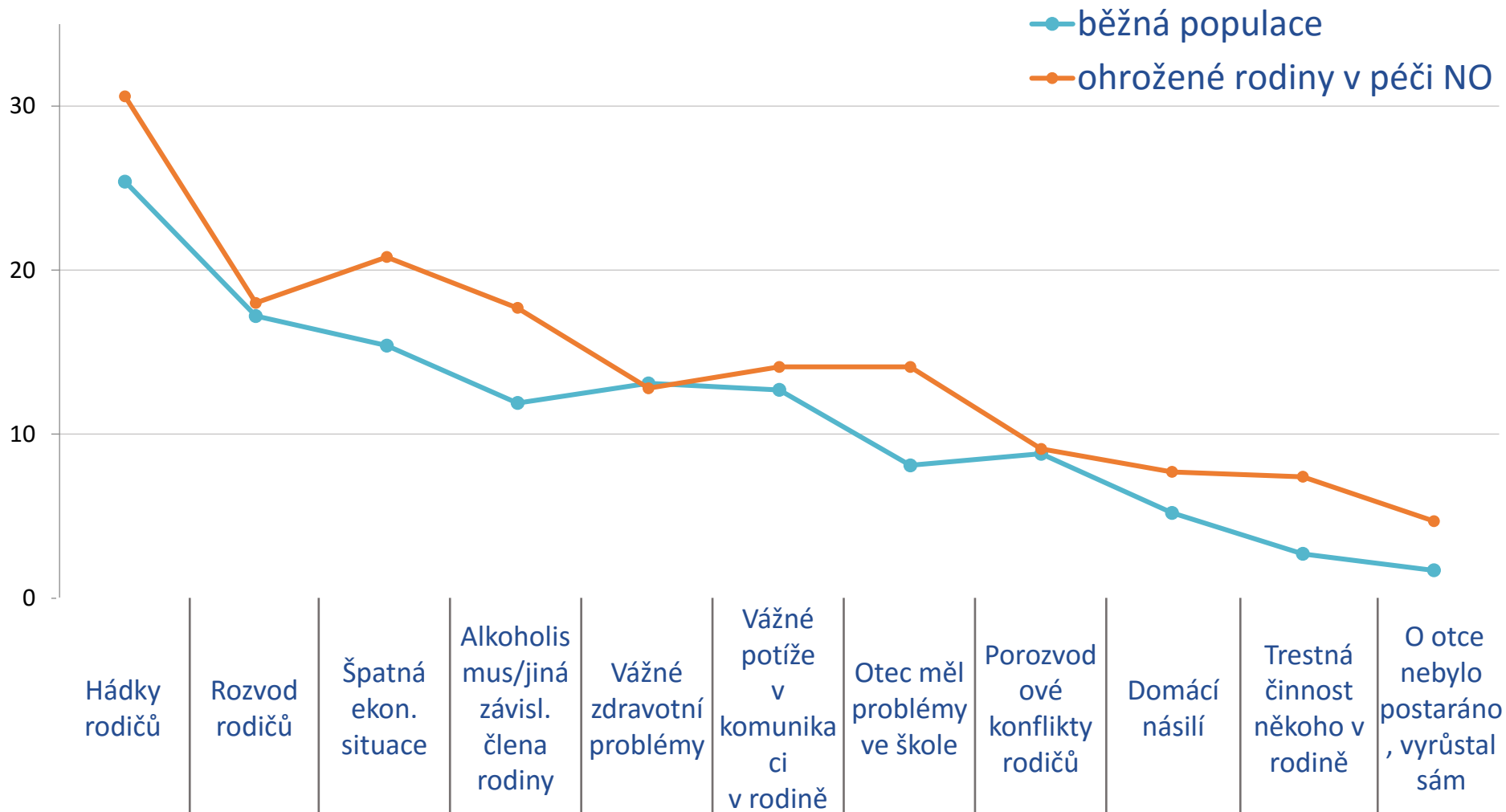


V domácnosti, v níž vyrůstal biologický otec, se vyskytlo:



80 % otců vyrůstalo v úplné rodině (jen 66 % bio otců z ohrožených rodin)

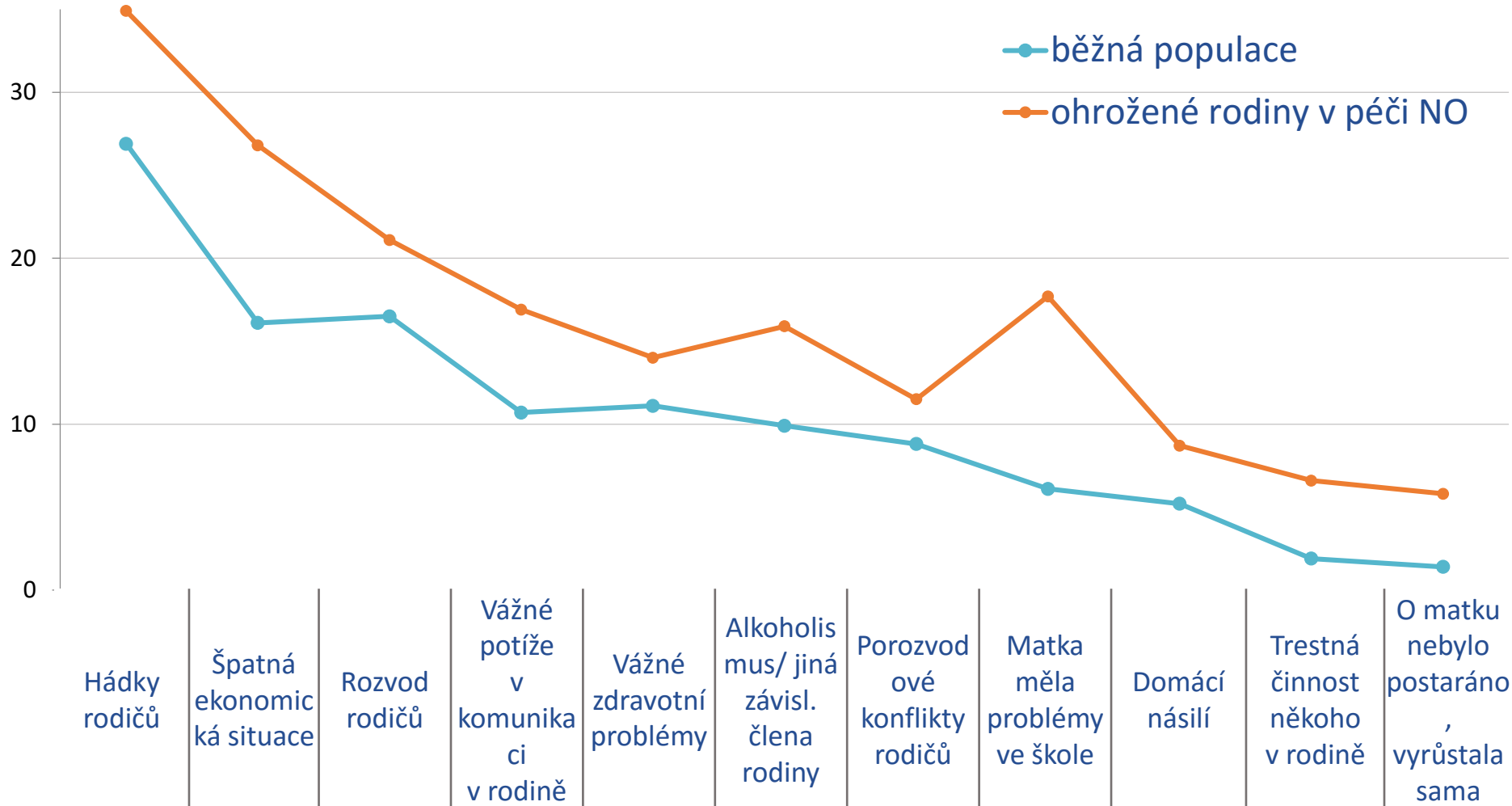
V domácnosti, v níž vyrůstal biologický otec, se vyskytlo:



80 % otců vyrůstalo v úplné rodině (jen 66 % bio otců z ohrožených rodin)

	Zdravotní problémy	Škola	Komunikace	Výchova	Závislosti	Násilí a kriminalita
<b>Běžná populace celkem (N=5002)</b>	<b>15</b>	<b>14</b>	<b>12</b>	<b>12</b>	<b>11</b>	<b>2</b>
Hádky rodičů	19	21	18	18	15	3
Rozvod rodičů	18	18	17	15	13	2
Špatná ekonomická situace	18	22	21	17	14	2
Vážné zdravotní problémy	21	20	19	16	11	4
Vážné potíže v komunikaci v rodině	24	24	23	19	16	4
Alkoholismus nebo jiná závislost některého člena rodiny	22	21	23	21	17	3
Porozvodové konflikty rodičů	19	20	20	17	14	3
Otec měl problémy ve škole	22	30	27	23	17	6
Domácí násilí	26	28	33	26	19	8
Trestná činnost někoho v rodině	20	28	30	29	16	8
O otce nebylo postaráno, vyrůstal sám (n=83)	24	32	32	34	21	6

V domácnosti, v níž vyrůstala biologická matka, se vyskytlo:



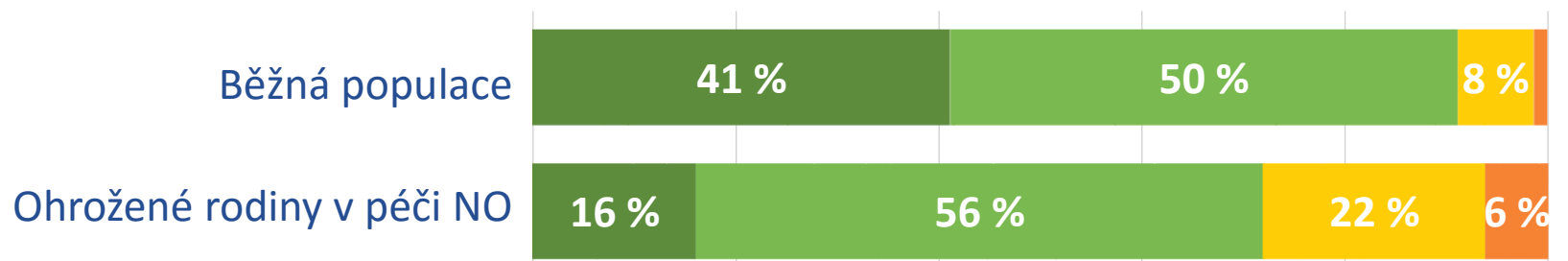
85 % matek vyrůstalo v úplné rodině (jen 73 % bio otců z ohrožených rodin)

	Zdravotní problémy	Škola	Komunikace	Výchova	Závislosti	Násilí a kriminalita
<b>Běžná populace celkem (N=5002)</b>	<b>15</b>	<b>14</b>	<b>12</b>	<b>12</b>	<b>11</b>	<b>2</b>
Hádky rodičů	20	18	18	16	13	2
Rozvod rodičů	18	17	15	14	11	2
Špatná ekonomická situace	17	22	18	18	11	3
Vážné zdravotní problémy	25	26	18	21	18	2
Vážné potíže v komunikaci v rodině	24	23	22	22	13	3
Alkoholismus nebo jiná závislost některého člena rodiny	23	22	18	20	13	3
Porozvodové konflikty rodičů	17	18	17	16	12	3
Matka měla problémy ve škole	18	27	28	23	16	5
Domácí násilí	30	22	23	22	15	6
Trestná činnost někoho v rodině	14	29	19	18	11	6
O matku nebylo postaráno, vyrůstala sama (n=69)	23	33	25	29	20	5

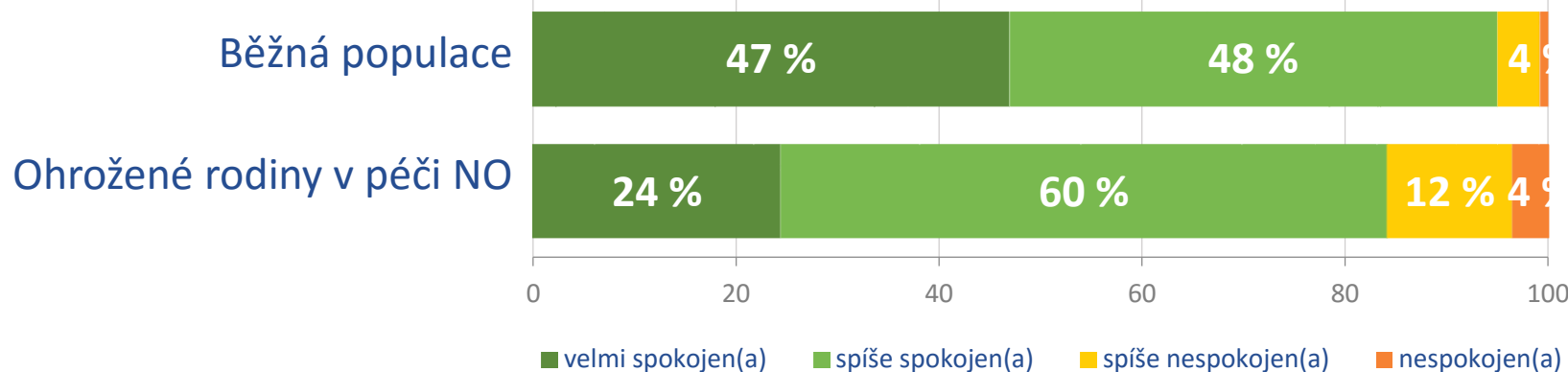
# Hodnoty a spokojenost



## Spokojenost vlastní

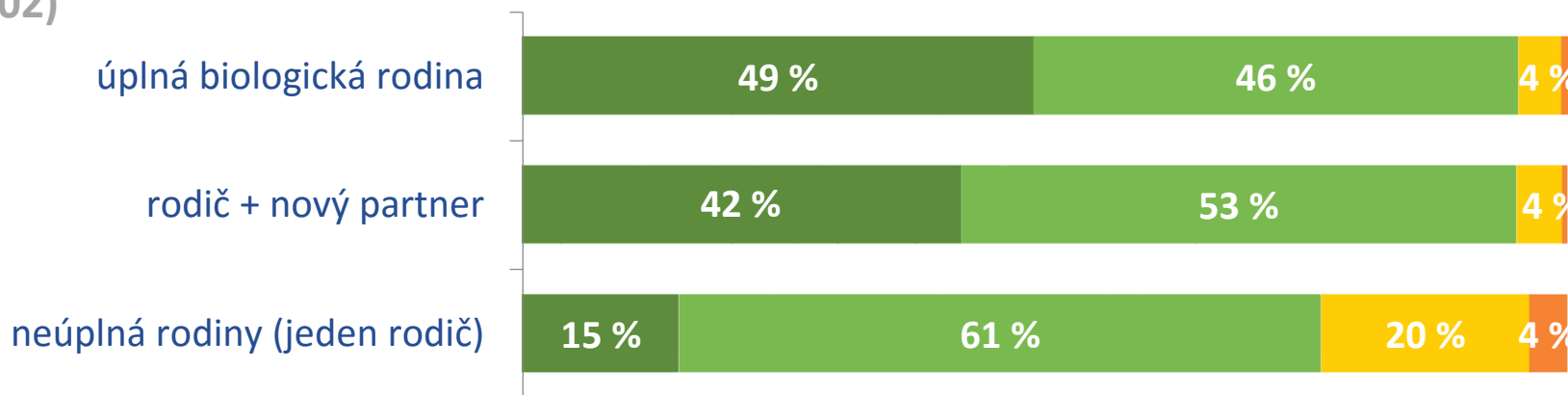


## Spokojenost partnera

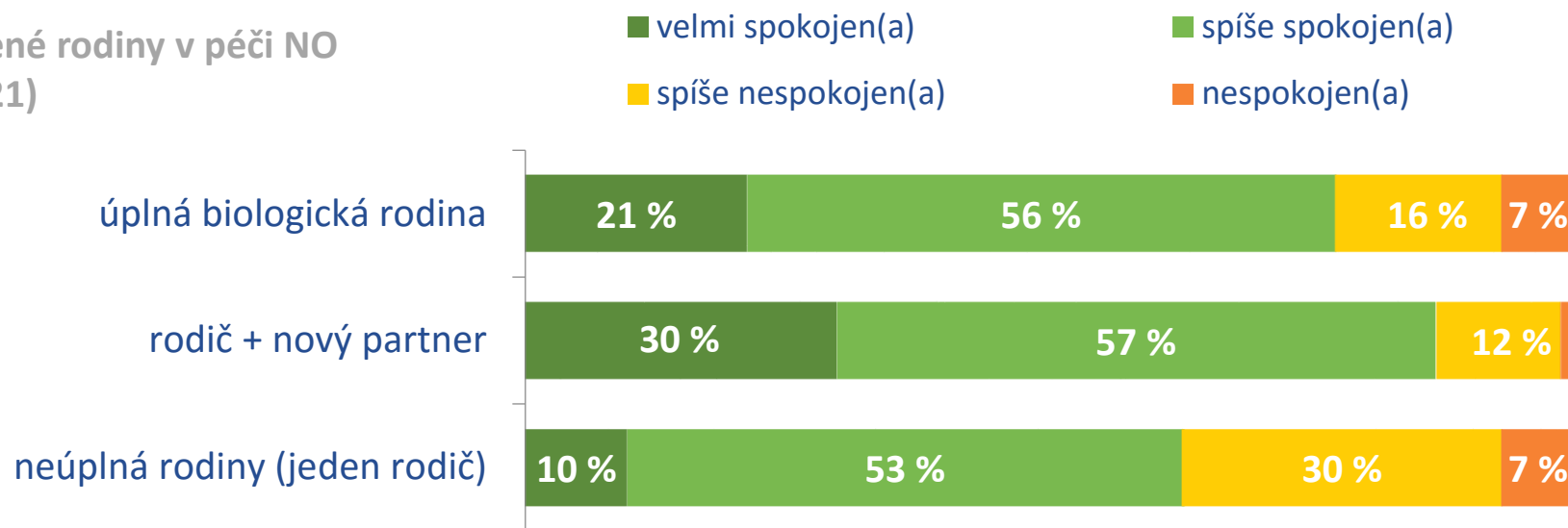


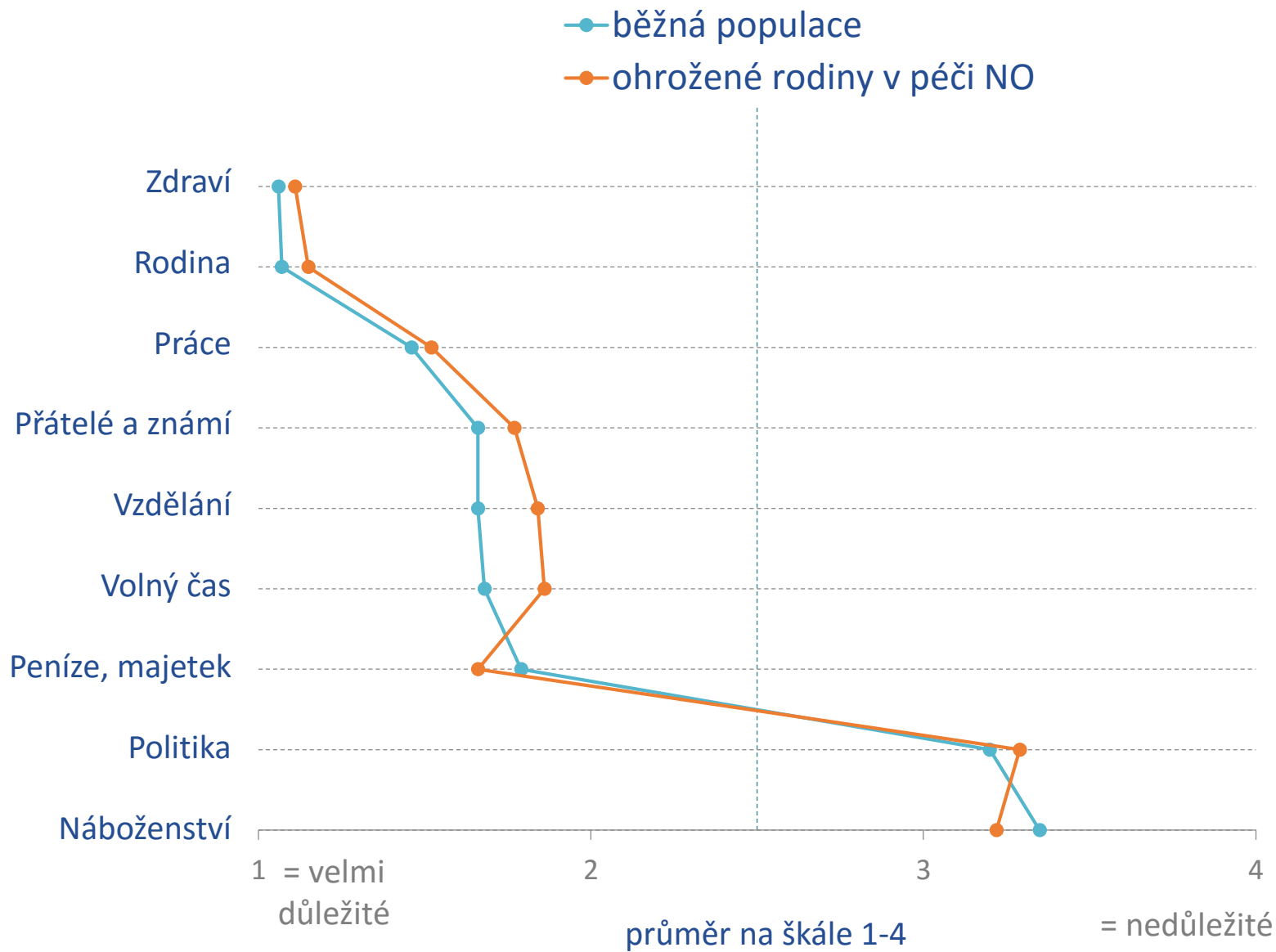


## Běžná populace (N=5002)

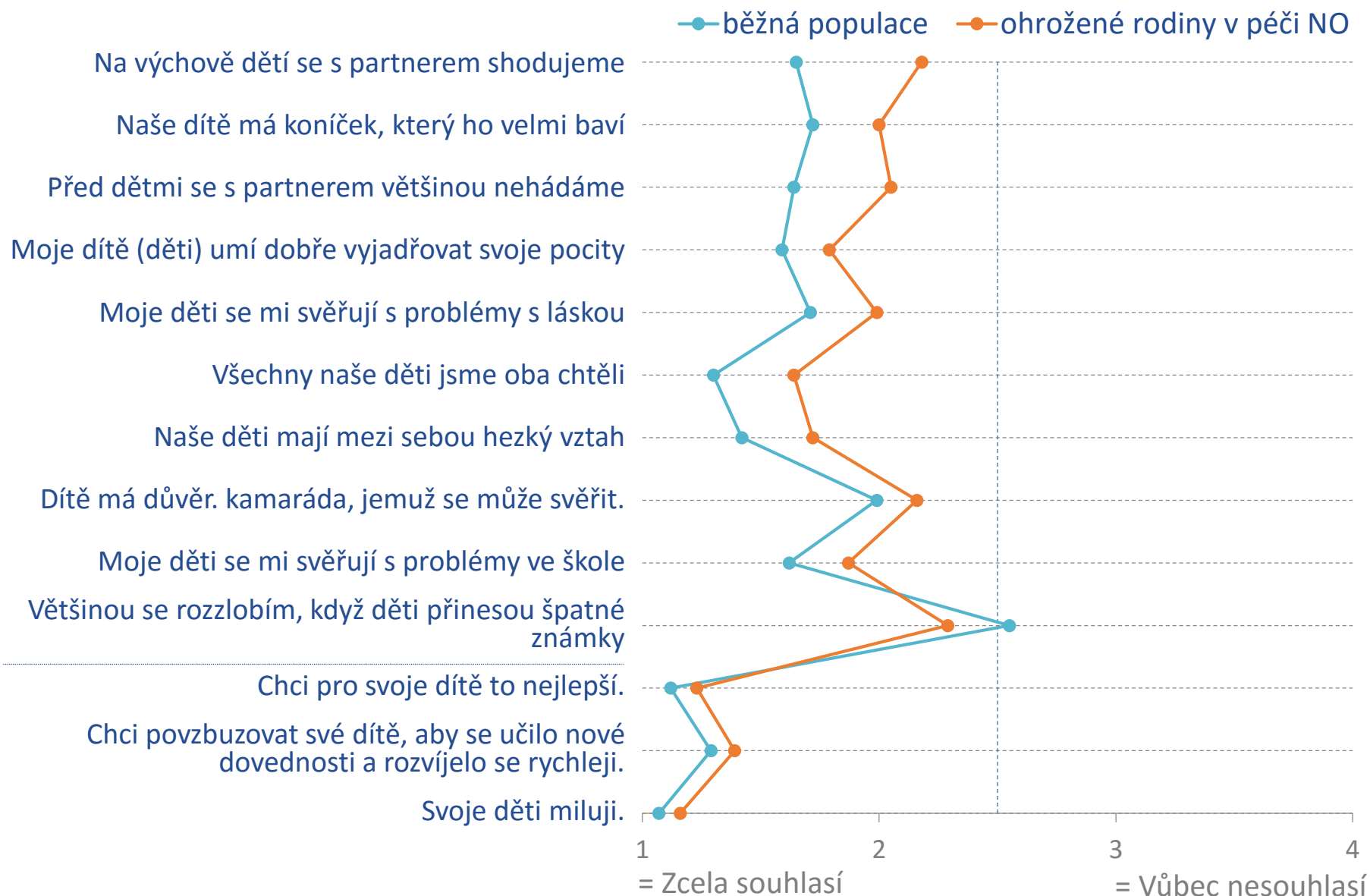


## Ohrožené rodiny v péči NO (N=1421)

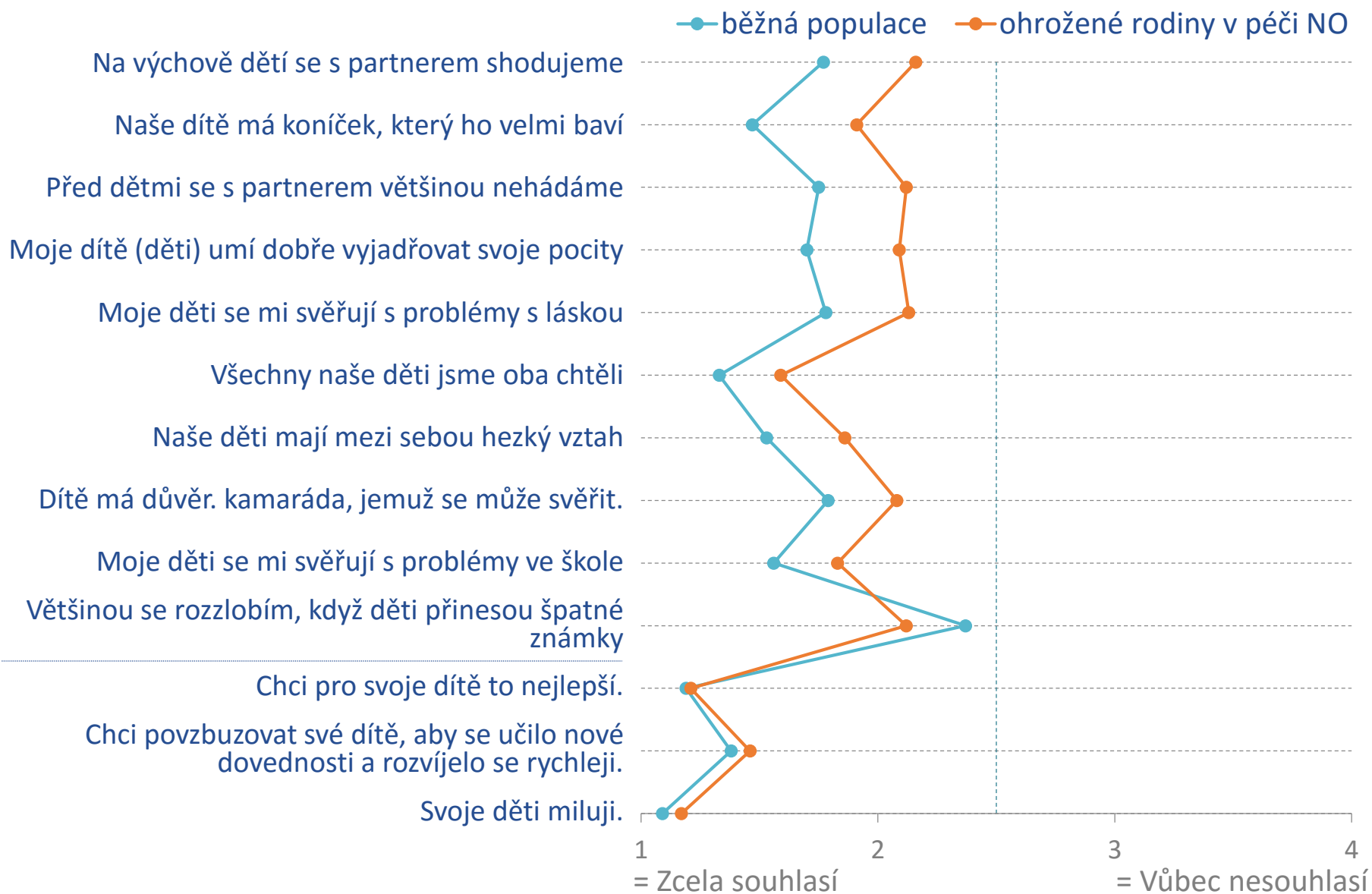




# Souhlas s výroky o dětech a o výchově dítě 0-6 let



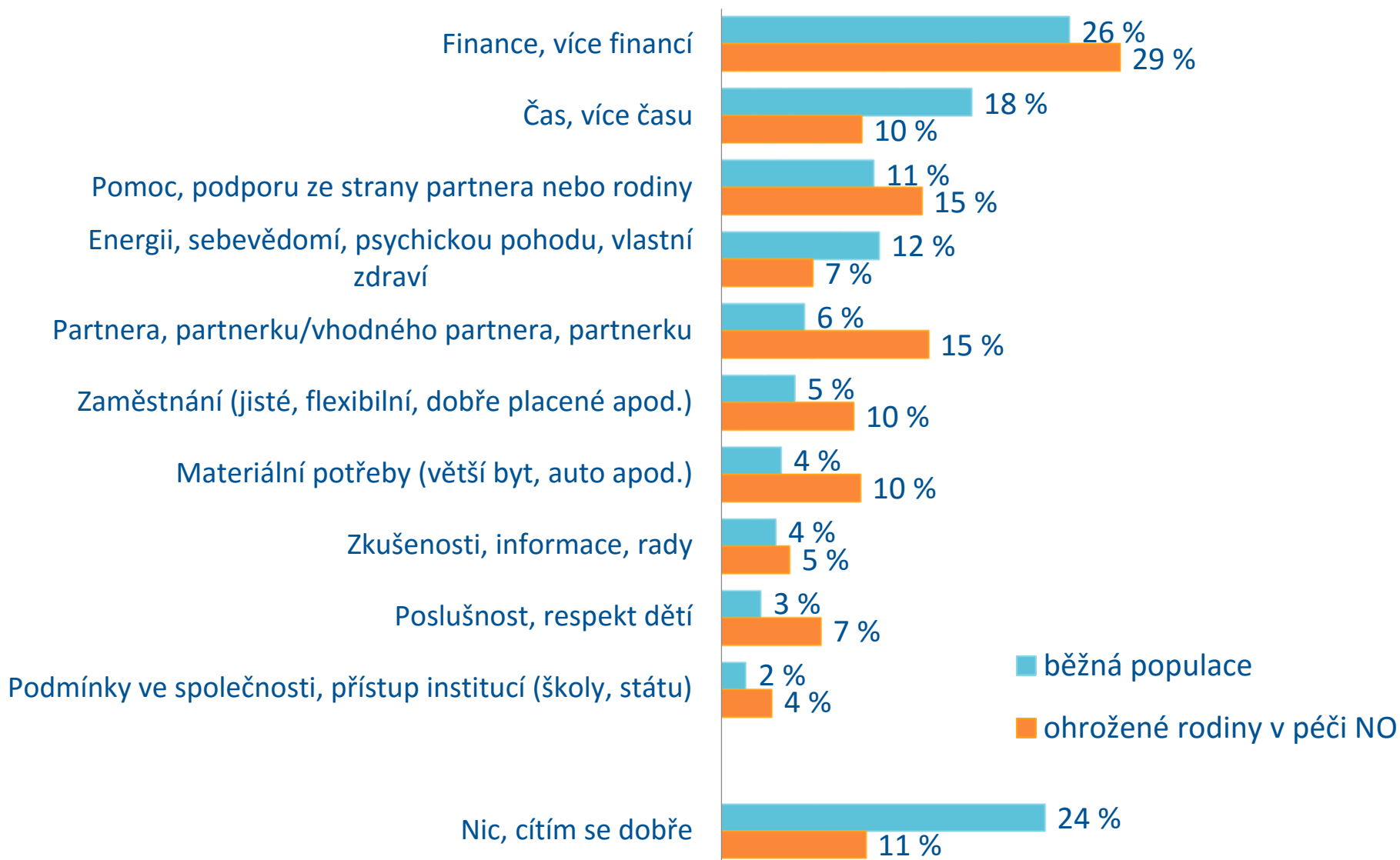
# Souhlas s výroky o dětech a o výchově dítě 7 - 12 let

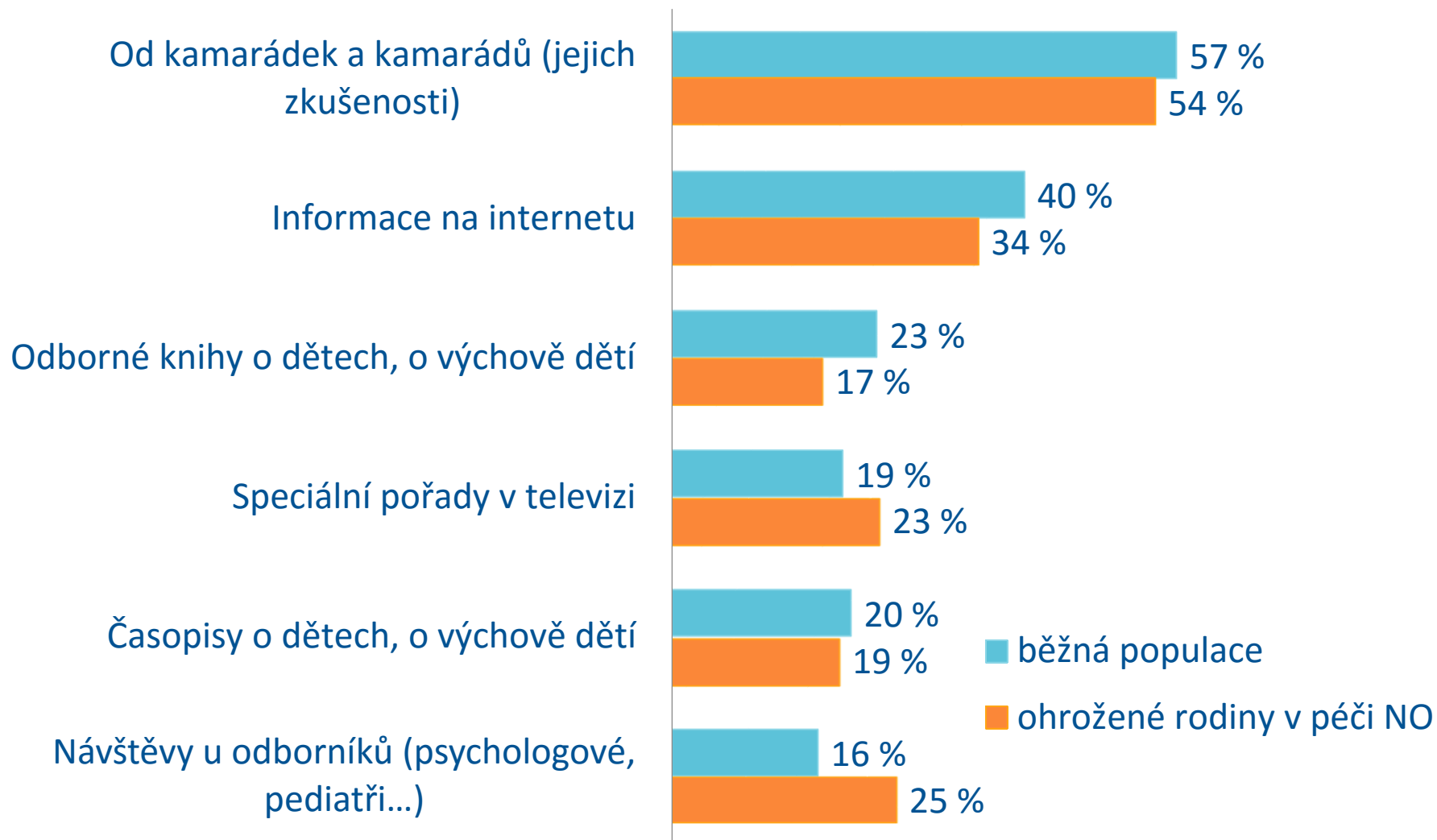


# Informovanost a potřeby v rodičovství



# Co by potřebovali, aby se cítili lépe v rodičovské roli?





# Shrnutí





## **STRUKTURA RIZIK:**

- zasaženy všemi typy problémů dopadajícími na dítě, u některých typů problémů je výskyt 3-5x častější

## **HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTÍ:**

- častěji neúplné rodiny a mají vyšší poměr dětí k dospělým členům
- nižší příjmy, vyšší problémy vycházet
- kumulace dluhů a problémy je platit
- nestabilní bydlení

## **KOMUNIKACE A VOLNÝ ČAS:**

- Častěji jen o provozních záležitostech
- Častější hádky s dětmi
- Méně kreativních a rozvojových aktivit

## **RODIČE:**

- Častější závislosti (zejm. kouření)
- Horší dětství (zejm. u matky)
- Silný mezigenerační přenos

## HODNOTOVÝ SYSTÉM A SPOKOJENOST:

- Malé rozdíly v hodnotovém systému
- Menší spokojenost
- Relativně malé rozdíly přístupu k výchově (rozdíly spíše ve faktických ot.)

## INFORMOVANOST:

- méně často získávají informace o výchově z „přirozených“ zdrojů
- chybí finance a podpora partnera a služby podpůrné

**PŘÍMÝ VLIV TĚCHTO A DALŠÍCH FAKTORŮ PŘEDSTAVÍ SCORING PAVLA CHARAMZY**

**TEMATICKY JEDNOTLIVÉ KAPITOLY ROZEBEROU EXPERTI V ODPOLEDNÍCH PŘEDNÁŠKÁCH**

**Děkuji za pozornost**